

Analiza programa cjeloživotnog obrazovanja za stjecanje pedagoških kompetencija u Hrvatskoj i Sloveniji

Štebih, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:430533>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-06**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI

**Analiza programa cjeloživotnog obrazovanja za stjecanje pedagoških
kompetencija u Hrvatskoj i Sloveniji**

Završni rad

Ime i prezime studentice: Matea Štebih

Matični broj: 0009064279

Studij: Sveučilišni preddiplomski jednopredmetni studij pedagogije

Ime i prezime mentora: doc.dr.sc. Siniša Kušić

Rijeka, lipanj 2015.

Sadržaj

1. Uvod.....	3
2. Pojmovno određenje pedagoških kompetencija.....	4-7
3. Zakonska obveza stjecanja pedagoških kompetencija u Republici Hrvatskoj i Sloveniji.....	7-9
4. Metodologija empirijskog istraživanja.....	9-10
4.1. Obrazloženje predmeta istraživanja.....	9
4.2. Metodološki pristup, cilj i zadaci istraživanja.....	9-10
5. Prikaz programa za stjecanje pedagoških kompetencija.....	10-43
5.1. Prikaz programa za stjecanje pedagoških kompetencija u Republici Hrvatskoj.....	10-32
5.2. Prikaz programa za stjecanje pedagoških kompetencija u Sloveniji.....	32-42
6. Rezultati istraživanja.....	43-60
6.1. Rezultati analize postavljenih ciljeva, trajanja i organizacije programa.....	43-44
6.2. Rezultati analize ishoda učenja (kompetencija).....	44-50
6.3. Rezultati analize sadržaja u okviru programa (kolegija).....	50-60
7. Zaključak.....	61-62
Popis priloga.....	63-64
Literatura.....	65-66

1. Uvod

Stjecanje pedagoških kompetencija, odnosno dopunsko pedagoško-psihološka izobrazba nužan je i zakonski određen preduvjet zapošljavanja predmetnih učitelja u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj. Zakonska odredba stjecanja pedagoških kompetencija prije zasnivanja radnog odnosa učitelja u osnovnim i srednjim školama također postoji u susjednoj Sloveniji. Programi dopunske pedagoško-psihološke izobrazbe učitelja koji omogućuju stjecanje pedagoških kompetencija izvode se pri raznim visokim učilištima, prvenstveno filozofskim i učiteljskim fakultetima, u Republici Hrvatskoj i Sloveniji.

U Republici Hrvatskoj postoji tendencija uvođenja novog programa za stjecanje pedagoških kompetencija (*Nacrt prijedloga Programa stjecanja pedagoških kompetencija za strukovne učitelje, suradnike u nastavi i mentore*, 2014). Temelji Programa počivaju na postojećim programima za stjecanje pedagoških kompetencija pri visokim učilištima, no ostaju otvorena brojna ključna pitanja. Upitno je, primjerice, koje ustanove će provoditi Program, da li je potreban još jedan program uz već postojeći, i slično. Također, u Programu je istaknuta težnja standardizaciji nekih ključnih odrednica. Naime, osim općenitih podataka (podataka o području rada, trajanju programa, broju ECTS bodova koji se stječu po završetku programa, uvjeta upisa i ishoda učenja), Program također sadrži popis obaveznih i izbornih predmeta, te su priloženi izvedbeni programi za svaki od predmeta. Iako je težnja ovog programa izjednačavanje svih programa za stjecanje pedagoških kompetencija, uvođenje ovog programa utjecalo bi na autonomnost visokih učilišta.

S obzirom na ujednačenost ciljeva svakog od programa (omogućavanje stjecanja pedagoških, odnosno u Sloveniji i andragoških kompetencija), pretpostavka je da su programi također usklađeni prema ostalim sastavnicama poput ishoda učenja, odnosno kompetencija koje se stječu po završetku programa te kolegija koji se izvode u sklopu programa. Stoga je cilj ovog rada ispitati međusobnu usklađenost programa cjeloživotnog obrazovanja za stjecanje pedagoških kompetencija koji se provode u Republici Hrvatskoj i Sloveniji. Navedeni će se cilj pokušati ostvariti analizom prethodno istaknutih sastavnica programa – ciljeva, ishoda (kompetencija) te sadržaja, odnosno u tom kontekstu kolegija.

2. Pojmovno određenje pedagoške kompetencije

Svaka djelatnost ili profesija pred pojedinca postavlja zahtjev za određenom kompetentnošću. Pojam kompetencije teško je jednoznačno definirati. Naime, u literaturi su istaknute brojne definicije kompetencija i kompetentnog pojedinca. Prema Đuranović, Klasnić i Lapat (2013) kompetentna je osoba ona koja je kvalificirana za obavljanje određenog posla. Kompetencija pritom obuhvaća motivaciju i akciju za postizanje nekog stupnja kvalifikacije. Bezinović (prema Kostović-Vranješ i Ljubetić, 2008) opisuje kompetenciju kao globalnu ili specifičnu subjektivnu percepciju pojedinca o sposobnosti realizacije nekih oblika ponašanja i postizanja rezultata kojima teži ili koji se od njega očekuju. Mijatović (2000: 158) kompetentnost određuje kao „osobnu sposobnost da se čini, izvodi, upravlja ili djeluje na razini određenog znanja, umijeća i sposobnosti“. Za rad u učiteljskoj profesiji također su potrebne brojne kompetencije. Đuranović, Klasnić i Lapat (2013) navode kako su stručna, pedagoška, komunikacijska te informacijska i informatička samo neke od kompetencija koje suvremeni učitelj mora posjedovati i usavršavati. Iako su sve od navedenih vrlo bitne u učiteljskoj profesiji, posebno se ističe važnost stručnih i pedagoških kompetencija. U literaturi je moguće pronaći različite definicije i sastavnice pedagoške kompetencije¹, odnosno povezano s time i pedagoških osobina koje učitelj mora posjedovati. Autori Jesipov i Gončarov (prema Strugar, 1993) su 1948. godine isticali sljedeće pedagoške osobine učitelja potrebne za rad u nastavi: temeljno poznavanje predmeta kojeg učitelj predaje, temeljno poznavanje pedagogije i metodike te sposobnost i potrebu za stalnim osobnim usavršavanjem. Pet značajnih osobina učitelja koje navode Rosenshire i Furst (Strugar, 1993) jesu: jasnoća i jednosmislenost u objašnjenju, primjena širokog spektra didaktičko-metodičkih alternativa za određenu situaciju, zanimanje za ono što predaje, orijentacija prema cilju učenja te omogućavanje učenicima da se bave specifičnim sadržajima učenja. Tot (prema Strugar, 1993) također navodi pedagoške sposobnosti potrebne pri učiteljskom pozivu. Neke od tih sposobnosti su organizacijske vještine, sposobnost izražavanja, predavačke sposobnosti, zatim sposobnosti promatranja, praćenja i vrednovanja, te određene specijalne sposobnosti. „Zajedničko je spomenutim autorima preferiranje sljedećih pedagoških osobina učitelja: primjereno poznavanje didaktičko-metodičke teorije, iskazivanje organizacijskih osobina u nastavnom procesu, uspješno

¹ U ovom će se radu za sve profesionalne kompetencije učitelja koristiti termin pedagoške kompetencije, koje će obuhvaćati znanja i vještine s područja psihologije, pedagogije, didaktike i metodike. Navedeni će termin stoga najšire obuhvatiti područja kompetentnosti učitelja.

ustupavljanje suradničkih odnosa između učitelja i učenika, redovito pripremanje za nastavni rad i permanentno obrazovanje.“ (Strugar, 1993: 20)

Općenito, pedagoška kompetencija učitelja može se odrediti kao „profesionalna mjerodavnost visoke stručne razine, u smislu kvalitetne pedagoške izobrazbenosti i osposobljenosti učiteljstva. Osposobljenost i ovlaštenje učitelja za odgojni i obrazovni rad stečeno je pedagoškom izobrazbom i stalnim pedagoškim usavršavanjem.“ (Mijatović, 2000: 158) Pedagoška kompetencija najčešće obuhvaća sposobnosti, znanja i vještine s područja pedagogije, psihologije, didaktike i metodologije. Prema Munjiza i Lukaš (2006) međunarodno prihvaćeni standardi navode upravo znanja s prethodno istaknutih područja kao minimalnu pedagoško-psihološku kompetentnost. Konkretno su to: poznavanje psihologijskog razvoja učenika i uvjeta nastavnog rada, poznavanje općih zakonitosti i normi iz područja pedagogije, poznavanje opće didaktičke zakonitosti i poznavanje metodike matične struke. Pedagošku kompetenciju također je moguće odrediti prema temeljnim poslovima i zadacima učitelja. Kostović-Vranješ i Ljubetić (2008) navode sljedeće sastavnice pedagoške kompetencije: doživljaj kompetentnosti u radu s učenicima, roditeljima i izvedbi nastave, osjećaj sigurnosti u učiteljskom nastupu, spremnost za stvaranje uvjeta pogodnih za uspješno zadovoljavanje potreba učenika te uvjerenost u izbor adekvatnih postupaka prema učenicima. U ovom radu će pedagoška kompetencija obuhvaćati kompetentnost učitelja u područjima:

- Metodologije izgradnje kurikulumu nastave,
- Organizacije i vođenja odgojno-obrazovnoga procesa,
- Oblikovanja razrednoga ozračja,
- Utvrđivanja učenikova postignuća u školi,
- Izgradnje modela odgojnoga partnerstva s roditeljima. (Jurčić, 2012)

Navedena podjela obuhvaća kompetentnost učitelja u gotovo svim područjima njegova djelovanja, stoga će se ista koristiti za potrebe ovog rada. S obzirom da učiteljska profesija zahtjeva kontinuirano učenje i usavršavanje, navedenim je područjima pedagoške kompetencije pridodana i kategorija **ostalo**, koja obuhvaća dodatne kompetencije potrebne za odgojno-obrazovni rad učitelja. Pojedinačne sastavnice svakog područja pedagoške kompetencije istaknute su u nastavku.

Dio pedagoške kompetencije koji se tiče **metodologije i izgradnje kurikulumu nastave** obuhvaća sljedeće razine: pojmovno određenje kurikulumu, razumijevanje uloga Nacionalnog okvirnog kurikulumu te školskog kurikulumu u metodologiji izrade kurikulumu

nastave, shvaćanje školskoga kurikuluma i njegovih podsustava u održavanju dinamičnosti školskog ozračja, metodologiju izgradnje kurikuluma nastave (ciljeve učenja, didaktičke zadatke, sadržaje učenja, situacije i strategije, didaktička sredstva i načela, vrednovanje i samovrednovanje). Također, ovaj dio pedagoške kompetencije obuhvaća razumijevanje sličnosti i razlika između didaktike i kurikuluma. (Jurčić, 2012)

Osim prethodno istaknutog područja, Jurčić (2012) ističe da se pedagoška kompetentnost u području **organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa** očituje na četiri razine, i to u: stvaranju produktivnih procesa učenja za svakog učenika, analizi i razumijevanju obilježja nastave i činitelja koji utječu na kvalitetu organizacije i vođenja nastave, razumijevanju i povezanosti različitih oblika učenja (formalnog, neformalnog i informalnog) u učioničkoj i izvanučioničkoj nastavi te razvoju učeničkog zadovoljstva nastavom.

Kompetencije u području utvrđivanja **učenikova postignuća u školi** odnose se na razumijevanje i primjenu najznačajnijih odrednica vrednovanja i ocjenjivanja učenika (školskih ocjena, stupnja učenikova znanja, kriterija ocjenjivanja, objektivnosti, javnosti, pisanih bilježaka, tijek i rezultat suradničkog učenja, posebnosti u procesu vrednovanja postignuća učenika s teškoćama, interpretacija rezultata na pisanoj ili usmenoj provjeri i praktičnom radu, itd.) (Jurčić, 2012)

Nadalje, odrednice pedagoške kompetencije u području **oblikovanja razrednog ozračja** vežu se uz shvaćanje pojma i značenja razrednog ozračja u odgojno-obrazovnom procesu, značaj determinanta razrednog ozračja - učiteljeve potpore, (pre)opterećenja učenika nastavom i razredne kohezije, te uz razumijevanje školskog ozračja i njegovog utjecaja na razredno ozračje. (Jurčić, 2012)

Naposljetku, Jurčić (2012) smatra kako se pedagoška kompetencija učitelja također veže uz kompetencije u području **odgojnog partnerstva s roditeljima**. S obzirom da škola i dom zajedno doprinose cjelovitom razvoju djeteta i učenika, nužno je razvijati međusobno partnerstvo. Dosad aktualan model formalne suradnje nužno je zamijeniti modelom odgojnog partnerstva, kojim će se izbjeći odvojeno djelovanje obitelji i škole te poticati međusobna suradnja.

Osim navedenih područja prilagođenih podjeli pedagoških kompetencija prema autoru Jurčiću, za potrebe ovog rada uvedena je kategorija **ostalo**, koja obuhvaća psihološke kompetencije, digitalnu kompetenciju, kompetencije potrebne za suradnju s ostalim djelatnicima u školi i izvanškolskim institucijama, sposobnost učenja te kulturalnu osviještenost i izražavanje. Psihološke kompetencije će u ovom kontekstu podrazumijevati poznavanje

psihološkog razvoja učenika, odnosno razvojnih faza i djelovanju u skladu s tim spoznajama. Prema *Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje* (2011) digitalna kompetencija odnosi se na osposobljenost za sigurnu i kritičku uporabu informacijsko-komunikacijske tehnologije za rad i komunikaciju u osobnom i društvenom životu. Ključni elementi digitalne kompetencije su osnovne informacijsko-komunikacijske vještine i sposobnosti: upotreba računala za pronalaženje, procjenu, pohranjivanje, stvaranje, prikazivanje i razmjenu informacija te razvijanje suradničkih mreža putem interneta. Ista kategorija (kategorija **ostalo**) obuhvaća sposobnosti učenja, kompetencije koje podrazumijevaju kontinuirano učenje i napredovanje nastavnika, odnosno rad na profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju. Neke od navedenih kompetencija (npr. digitalna kompetencija, sposobnost učenja te kulturalna osviještenost i izražavanje) prepoznate su kao ključne kompetencije za cjeloživotno učenje, stoga se javlja potreba preispitivanja istih u kontekstu cjeloživotnog obrazovanja učitelja.

3. Zakonska obveza stjecanja pedagoških kompetencija u Republici Hrvatskoj i Sloveniji

Stjecanje pedagoških kompetencija nužan je i zakonski određen preduvjet zasnivanju radnog odnosa učitelja u osnovnoj i srednjoj školi. Prema *Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama* (2012) Republike Hrvatske, poslove učitelja predmetne nastave u osnovnoj školi može obavljati osoba koja je završila preddiplomski i diplomski sveučilišni studij, odnosno stručni studij kojim se stječe minimalno 180 ECTS bodova i ima potrebne pedagoške kompetencije (pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičko obrazovanje) kojim se stječe 60 ECTS bodova. Poslove učitelja predmetne nastave u srednjim školama pak može obavljati osoba koja je završila diplomski sveučilišni studij u određenom području i ima potrebne pedagoške kompetencije. Također, za obavljanje poslova strukovnog učitelja u srednjoj školi nužno je završiti preddiplomski sveučilišni studij, odnosno stručni studij odgovarajuće vrste te posjedovati pedagoške kompetencije.

U Sloveniji je također zakonom regulirana obaveza pedagoško-andragoškog obrazovanja prije zapošljavanja učitelja u odgojno-obrazovnim ustanovama poput osnovne i srednje škole. *Merilo za akreditaciju studijskih programov za izobraževanje učiteljev* (2011) ističe da programi za pedagoško osposobljavanje budućih učitelja nose 60 ECTS bodova, a svojim sadržajima obuhvaćaju pedagoško-psihološka znanja (npr. psihologiju, pedagogiju,

didaktiku, andragogiju, metodologiju pedagoškog istraživanja) te društvena i humanistička znanja, npr. filozofiju, sociologiju, antropologiju i sl. Također, osim navedenog, program obuhvaća izvođenje specijalne didaktike koja se povezuje s matičnom disciplinom učitelja te izvršavanje pedagoške prakse. S obzirom na nužnost stjecanja pedagoških kompetencija prije zasnivanja radnog odnosa učitelja, fakulteti u Republici Hrvatskoj i Sloveniji na kojima se obrazuju budući učitelji nude program stjecanja navedenih kompetencija u trajanju od 1 godine, odnosno 2 semestra. Programi su namijenjeni osobama koje su završile određeni sveučilišni ili stručni studij prilikom kojeg nisu stekle pedagoške kompetencije.

Kao što je istaknuto u *Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama* (2012) Republike Hrvatske, pedagoške kompetencije podrazumijevaju pedagoško, psihološko, didaktičko i metodičko obrazovanje te su one nužne za zasnivanje radnog odnosa učitelja. U susjednoj Sloveniji situacija je slična, no postoje određene razlike u programu stjecanja pedagoških kompetencija budućih učitelja. Sličnost se očituje u trajanju i mogućnosti stjecanja jednakog broja ECTS bodova kao na programima stjecanja pedagoške kompetencije u Hrvatskoj. No određena distinkcija se očituje u sadržaju kojeg programi stjecanja pedagoške kompetencije obuhvaćaju u Sloveniji. Za razliku od programa koji se izvode pri fakultetima koji obrazuju buduće učitelje u Hrvatskoj, u Sloveniji isti programi unutar domene pedagoško-psiholoških znanja obuhvaćaju i obvezne sadržaje s područja andragogije, koji budućim učiteljima mogu olakšati proces nastavnog rada s odraslim učenicima.

U Hrvatskoj postoji tendencija donošenja novog programa za stjecanje pedagoških kompetencija (*Nacrt prijedloga Programa stjecanja pedagoških kompetencija za strukovne učitelje, suradnike u nastavi i mentore*, 2014). Temelji Programa počivaju na već postojećim programima za stjecanje pedagoških kompetencija na visokim učilištima u Hrvatskoj i Sloveniji, no ostaju brojna otvorena pitanja vezana uz samu provedbu Programa (koje ustanove će provoditi Program, da li je potrebno uvoditi još jedan program takvog sadržaja i sl.), a postavlja se pitanje opravdanosti težnje ka standardizaciji nekih ključnih odrednica. Naime, *Nacrt prijedloga Programa stjecanja pedagoških kompetencija za strukovne učitelje, suradnike u nastavi i mentore* osim općih podataka (podataka o području rada, trajanju programa, broju ECTS bodova koji se stječu po završetku programa, uvjeta upisa i ishoda učenja) sadrži također popis obveznih i izbornih predmeta, te su priloženi izvedbeni programi za svaki od predmeta. Iako je Program koncipiran tako da omogućava stjecanje pedagoških kompetencija za buduće strukovne učitelje, suradnike u nastavi i mentore, ovim se Programom bitno narušava

autonomija visokih učilišta u planiranju i izvođenju programa za stjecanje pedagoških kompetencija. U ovom završnom radu Program se neće posebno opisivati i analizirati.

4. Metodologija empirijskog istraživanja

4.1. Obrazloženje predmeta istraživanja

Predmet ovog istraživanja čine programi cjeloživotnog obrazovanja za stjecanje pedagoških kompetencija pri određenim visokim učilištima u Hrvatskoj (Filozofskim fakultetima u Rijeci, Zagrebu, Osijeku i Splitu te Učiteljskom fakultetu u Zagrebu) i Sloveniji (Pedagoškom fakultetu u Kopru te Filozofskim fakultetima u Ljubljani i Mariboru). Konkretno, ovim se istraživanjem nastoji istražiti i utvrditi razvoj kojih pedagoških kompetencija se potiče izvođenjem programa cjeloživotnog obrazovanja za stjecanje pedagoških kompetencija. Također, nastoji se utvrditi koje su sličnosti, odnosno razlike u programima cjeloživotnog obrazovanja za stjecanje pedagoških kompetencija pri visokim učilištima u Hrvatskoj i Sloveniji. Pritom su objekti istraživanja nastavni planovi i programi, odnosno ciljevi, ishodi učenja i sadržaji (kolegiji) koji se izvode u sklopu pojedinog programa.

4.2. Metodološki pristup, cilj i zadaci istraživanja

Cilj je ovog istraživanja ispitati međusobnu usklađenost programa cjeloživotnog obrazovanja za stjecanje pedagoških kompetencija koji se provode u Republici Hrvatskoj i Sloveniji.

Konkretni zadaci su pritom sljedeći:

- Istražiti sličnosti, odnosno razlike u postavljenim ciljevima programa za stjecanje pedagoške kompetencije koji se provode pri fakultetima u Hrvatskoj i Sloveniji.
- Istražiti u kojoj mjeri se potiče razvoj pojedinih pedagoških kompetencija u programima za stjecanje pedagoških kompetencija koji se provode pri fakultetima u Hrvatskoj i Sloveniji, analizirajući ishode prema zadanim indikatorima (područja pedagoške kompetencije).

- Istražiti zastupljenost sadržaja, odnosno kolegija, u pojedinom području pedagoške kompetencije (pedagoškom, psihološkom, didaktičkom, metodičkom), analizirajući nastavne planove i programe.

Kako bi se ostvarili prethodno postavljeni cilj i zadaci, za potrebe ovog istraživanja korišten je kvalitativan metodološki pristup. Za prikupljanje podataka korištena je metoda analize dokumentacije, pri čemu uzorak predstavljaju programi za stjecanje dopunske pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke izobrazbe učitelja pri određenim fakultetima na području Republike Hrvatske: Filozofskom fakultetu u Rijeci, Filozofskom fakultetu u Zagrebu, Filozofskom fakultetu u Osijeku, Filozofskom fakultetu u Splitu, Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, odnosno fakultetima na području Slovenije: Pedagoškom fakultetu u Kopru, Filozofskom fakultetu u Ljubljani i Filozofskom fakultetu u Mariboru. Dakle, za potrebe ovog istraživanja analizirano je 8 programa za stjecanje dopunske pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke izobrazbe nastavnika, od kojih se 5 programa izvodi pri fakultetima na području Republike Hrvatske, a ostalih 3 programa izvode se pri fakultetima na području Slovenije. Pritom su analizirane sljedeće sastavnice programa:

- Ciljevi programa,
- Ishodi učenja,
- Sadržaji (kolegiji).

Instrumenti za prikupljanje podataka koji su se razvili u sklopu rada jesu matrice za analizu ishoda (kompetencija), odnosno sadržaja (kolegija) koji se izvode u sklopu pojedinog programa. Indikatori za analizu ishoda (kompetencija) preuzeti su od autora Jurčića (2012), opisani u odjeljku *Pojmovno određenje pedagoške kompetencije*. Za analizu kolegija poslužio je nastavni plan i program koji se izvodi u sklopu programa za stjecanje pedagoških kompetencija pri pojedinom fakultetu. Indikatori za analizu kolegija bili su obvezatnost izvođenja, područje pedagoške kompetencije kojem pripada sadržaj pojedinog kolegija te nastavno opterećenje.

5. Prikaz programa za stjecanje pedagoških kompetencija

Programi za stjecanje pedagoških kompetencija provode se pri određenim filozofskim i učiteljskim fakultetima u Hrvatskoj, ali i Sloveniji. U nastavku rada biti će prikazani programi za stjecanje pedagoških kompetencija pri Filozofskim fakultetima u Rijeci, Zagrebu, Osijeku i

Splitu te Učiteljskom fakultetu u Zagrebu. Također, biti će prikazani programi za stjecanje pedagoških kompetencija pri fakultetima u Sloveniji: Pedagoškom fakultetu u Kopru te Filozofskim fakultetima u Ljubljani i Mariboru.

5.1. Prikaz programa za stjecanje pedagoških kompetencija u Republici Hrvatskoj

a) Filozofski fakultet u Rijeci

Filozofski fakultet u Rijeci osim redovnih studijskih programa (preddiplomski, diplomski, poslijediplomski specijalistički i sveučilišni studiji) te nekih izvanrednih provodi i niz programa u domeni cjeloživotnog obrazovanja. Jedan od takvih programa jest program Dopunskog pedagoško-psihološkog obrazovanja za stjecanje pedagoških kompetencija budućih nastavnika, koji se izvodi u domeni djelovanja Centra za obrazovanje nastavnika. Cilj je programa omogućiti polaznicima stjecanje znanja, vještina i sposobnosti za rad u učiteljskoj struci. Ishodi programa omogućavaju realizaciju postavljenog cilja, a usmjereni su na stjecanje kompetencija potrebnih u različitim područjima rada učitelja. S obzirom na prethodno istaknutu podjelu pedagoških kompetencija, ishode učenja ovog programa moguće je svrstati sukladno podjeli pedagoških kompetencija navedenoj u poglavlju *Pojmovno određenje pedagoške kompetencije*.

<p>1. Kompetencije učitelja u području metodologije izgradnje kurikuluma nastave</p>	<p>Polaznici će moći/biti sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • primijeniti i prilagoditi različite mehanizme i strategije učenja, poučavanja i upravljanja ponašanjem, • planirati nastavne i izvannastavne aktivnosti dnevno, tjedno, mjesečno i godišnje, • koristiti različite strategije i izvore poučavanja, uvažavajući različitost i promičući jednakost i različitost učenika, • procjenjivati učinke vlastitog poučavanja na napredak učenika (samovrednovanje) i mijenjati planiranje nastave i izvedbe nastave kada je potrebno.
<p>2. Kompetencije učitelja u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa</p>	<p>Polaznici će moći/biti sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stvoriti uvjete za učenje prilagođeno osobinama učenika kako bi mogao maksimalno razviti svoje potencijale • planirati nastavne i izvannastavne aktivnosti dnevno, tjedno, mjesečno i godišnje,

	<ul style="list-style-type: none"> • planirati domaće zadaće i izvannastavne aktivnosti u cilju postizanja napredovanja, proširivanja i utvrđivanja usvojenog znanja, • nadograđivati na prethodno znanje, osiguravati primjenu novog stečenog znanja, razumijevanje i vještine istog, • prilagođavati jezik učenicima, uvoditi nove ideje i pojmove jasno i postepeno, učinkovito koristiti objašnjenja, pitanja, rasprave i predavanja, • učinkovito upravljati učenjem pojedinaca, grupa i razreda, ovisno o artikulaciji nastavnog sata i mjesta izvođenja.
3. Kompetencije učitelja u području utvrđivanja učenikova postignuća u školi	<p>Polaznici će moći/biti sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pratiti i ocjenjivati ishode učenja određene kurikulumom (programom) predmeta te poznavati akte koje reguliraju ocjenjivanje i praćenje napredovanja učenika, • primijeniti različite metode ocjenjivanja i praćenja, • upotrijebiti statističke informacije za vrednovanje učinkovitosti vlastitog poučavanja, za nadgledanje napredovanja učenika i podizanje razine postignuća • učinkovito koristiti strategije ocjenjivanja i praćenja, • procjenjivati potrebe učenika radi postavljanja poticajnih ciljeva učenja, • davati pravovremenu, točnu i konstruktivnu povratnu informaciju o učenikovom postignuću i napretku, • podržavati i voditi učenika da razmotri vlastito učenje, prepozna vlastiti napredak i što još treba unaprijediti.
4. Kompetencije učitelja u području oblikovanja razrednog ozračja	<p>Polaznici će moći/biti sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uspostavljati sigurno i svrhovito okruženje za učenje i prepoznati prilike za izvanškolsko učenje, • uspostavljati jasne okvire discipline u razredu kroz konstruktivno usmjeravanje ponašanja učenika i promicanje njihove samokontrole i neovisnosti, • iskazivati pozitivna očekivanja učenicima (svaki učenik može napredovati) i posvećivati se osiguranju postizanja njihovih potencijala te s učenicima uspostavljati poštene odnose uvažavanja, povjerenja i podrške, • izražavati pozitivne vrijednosti i stavove i ponašanja koja očekuje od učenika - pozitivne stavove prema obrazovanju i učenju, prihvaćanje prava i dužnosti, individualna i građanska odgovornost, uvažavanje različitosti.
5. Kompetencije učitelja u području odgojnog partnerstva s roditeljima	<p>Polaznici će moći/biti sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • učinkovito komunicirati s učenicima, kolegama, roditeljima i skrbnicima uvažavajući potrebe drugih, • prepoznati i uvažavati utjecaj kojeg kolege, roditelji i skrbnici mogu imati na razvoj, dobrobit i postignuće učenika.
6. Ostalo	<p>Polaznici će moći/biti sposobni:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • razumjeti osnove primjene kvantitativnih numeričkih i grafičkih prikaza, te upotrebu računala za prikupljanje informacija, izrađivanje i prezentaciju sadržaja i komuniciranje s učenicima, • poznavati ulogu i poslove stručnih suradnika u školi, • poznavati zakonsku regulativu i pružati podršku učenicima čija je dobrobit ugrožena različitim osobnim okolnostima te prepoznati kada je potrebno potražiti stručnu pomoć, • prepoznati razvojno specifične osobine učenika, te poznavati, razumjeti i primijeniti znanja o razvojnim, socijalnim, vjerskim, etničkim, kulturnim i jezičnim utjecajima na napredovanje učenika, • planirati razvijanje jezičnih, numeričkih i informatičkih vještina kroskurikularno, • raditi kao član tima i prepoznati mogućnosti suradnje s kolegama razmjenjujući primjere dobre prakse, • osiguravati primjerenu uključenost kolega s kojima rade u timu te jasno definirati uloge koje od njih očekuje, • učinkovito komunicirati s učenicima, kolegama, roditeljima i skrbnicima uvažavajući potrebe drugih, • prepoznati i uvažavati utjecaj kojeg kolege, roditelji i skrbnici mogu imati na razvoj, dobrobit i postignuće učenika, • surađivati s drugima, • promišljati i unapređivati vlastiti rad i preuzimati odgovornost za osobni profesionalni razvoj, • prepoznati prioritete tijekom uvođenja u profesionalni rad, • kreativno i konstruktivno pristupati unaprjeđivanju inovacija, spremno prilagoditi vlastiti rad kada je promjena potrebna, • prihvaćati savjete i povratne informacije nastavnika mentora.
--	--

Tablica 1. Ishodi programa pri Filozofskom fakultetu u Rijeci

Predviđeno je da će polaznici nakon odslušanog programa Dopunskog pedagoško-psihološkog obrazovanja steći znanja i vještine potrebne za izgradnju kurikulumata nastave, organizaciju i vođenje odgojno-obrazovnog procesa, utvrđivanje učenikova postignuća u školi, oblikovanje razrednog ozračja, te naposljetku znanja i vještine potrebne za odgojno partnerstvo s roditeljima. Predviđa se da će polaznici nakon odslušanog programa biti sposobni primijeniti i prilagoditi različite mehanizme i strategije učenja, poučavanja i upravljanja ponašanjem, planirati nastavne i izvannastavne aktivnosti (dnevno, tjedno, mjesečno i godišnje), koristiti različite strategije i izvore poučavanja, te biti sposobni za samovrednovanje i mijenjanje plana i izvedbe nastave ukoliko je potrebno. Navedeni su ishodi u službi stjecanja kompetencija u području metodologije izgradnje kurikulumata nastave.

Usko povezano s područjem metodologije izgradnje kurikuluma nastave jest i sama organizacija i vođenje odgojno-obrazovnog procesa. U programu Dopunskog pedagoško-psihološkog obrazovanja za nastavnike istaknuto je kako će polaznici nakon odslušanog programa moći stvoriti uvjete za učenje prilagođeno osobinama pojedinca, kako bi isti mogao maksimalno razviti svoje potencijale. Nadalje, polaznici će biti sposobni planirati domaće zadaće i izvannastavne aktivnosti s ciljem postizanja napredovanja, proširivanja i utvrđivanja usvojenog znanja, koje će nadograđivati na prethodno. Polaznici će moći osigurati primjenu novog stečenog znanja, te njegovo razumijevanje i razvoj vještina. U području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa neizostavna je prilagodba jezika učenicima, postupno i jasno uvođenje novih ideja i pojmova, ali i učinkovito korištenje objašnjenja, pitanja, rasprave i predavanja. Osim svega navedenog, polaznici će biti sposobni upravljati učenjem pojedinaca, grupa i razreda, ovisno o artikulaciji nastavnog sata i mjesta njegova izvođenja.

Ovim programom polaznicima se osigurava stjecanje kompetencija potrebnih za utvrđivanje učenikovih postignuća u školi. Ishodi koji su u službi stjecanja kompetencija za ovo područje vežu se uz ocjenjivanje i praćenje, odnosno istaknuto je kako će polaznici biti sposobni pratiti i ocjenjivati ishode učenja određene programom predmeta, te poznavati zakonske odredbe ocjenjivanja i praćenja napredovanja učenika. Pri ocjenjivanju i praćenju polaznici će biti sposobni primijeniti različite metode i strategije. Također, predviđa se da će polaznici moći procijeniti potrebe učenika radi postavljanja poticajnih ciljeva učenja. U cjelokupnom nastavnom procesu neizostavna je povratna informacija učitelja učeniku, stoga je programom određeno da će polaznici biti sposobni davati pravovremenu, konstruktivnu i točnu povratnu informaciju o učenikovom postignuću i napretku, ali i poticati učenika da razmotri vlastito učenje, prepozna napredak i osvijesti što je nužno unaprijediti.

Mnoštvo ishoda veže se uz stjecanje kompetencija u području oblikovanja razrednog ozračja. Konkretno, predviđeno je da će polaznici po završetku programa biti sposobni prepoznati razvojno specifične osobine učenika, poznavati, razumjeti i primijeniti znanja o raznim utjecajima (razvojnim, vjerskim, socijalnim, kulturnim...) na napredovanje učenika. U skladu s time, polaznici će biti sposobni uspostaviti sigurno i svrhovito okruženje za učenje i prepoznati prilike za izvanškolsko učenje. U razredu će moći uspostaviti jasne okvire discipline konstruktivnim usmjeravanjem ponašanja učenika, te promicanjem njihove samokontrole i neovisnosti. Osim discipline, ovdje se naglašava važnost pozitivnih očekivanja koje učitelj iskazuje učenicima, iskazivanje pozitivnih vrijednosti, stavova, ponašanja, i osiguravanje postizanja učenikovih potencijala.

Program također omogućuje stjecanje kompetencija u području odgojnog partnerstva s roditeljima. Po završetku programa polaznici će učinkovito komunicirati sa svim dionicima u odgojno-obrazovnom procesu, posebice s učenicima, kolegama, roditeljima i skrbnicima. Također, moći će prepoznati i uvažavati utjecaj kojeg kolege, roditelji i skrbnici mogu imati na razvoj, dobrobit i postignuće učenika.

Osim svih navedenih ishoda, u programu je istaknuto da će polaznici razumjeti kvantitativne numeričke i grafičke prikaze, te upotrebljavati računala za prikupljanje informacija, izrađivanje i prezentaciju sadržaja i komunikaciju s učenicima. Polaznici će biti sposobni planirati razvoj jezičnih, numeričkih i informatičkih vještina kroskurikularno. Navedeno je moguće svrstati u domenu digitalne kompetencije, koja je u vrijeme suvremene tehnologije neophodna u nastavi. Također, za razredno i školsko ozračje neizostavna je suradnja sa svim djelatnicima u odgojno-obrazovnom procesu, sposobnost rada u timu te poznavanje poslova svih suradnika. U ishodima se naglašava i osobni profesionalni razvoj, čiju će važnost polaznici spoznati i preuzeti vlastitu odgovornost za isti.² (Tablica 1.)

Popis kolegija i nastavno opterećenje (P+V+S) ³	1. SEMESTAR	2. SEMESTAR
	OBVEZNI KOLEGIJI	
	Razvojna psihologija 25+0+0	Didaktika 40+0+0
	Edukacijska psihologija 40+0+0	Poučavanje učenika s posebnim potrebama 20+0+0
	Opća pedagogija 25+0+0	Metodika predmeta 15+15+0
	Metodologija istraživanja u obrazovanju 20+0+0	Školsko-nastavna praksa 0+30+0
	Osnove jezične kulture 20+0+0	Primjena računala u nastavi 20+0+0
	IZBORNI KOLEGIJI	
	Filozofija odgoja 14+0+0	Didaktička dokimologija 14+0+0
	Obrazovanje odraslih 14+0+0	Obitelj i prevencija asocijalnih oblika ponašanja 14+0+0
Obrazovna politika 14+0+0	Prevencija nasilja nad djecom 14+0+0	

² Ishodi učenja preuzeti su iz programa *Dopunsko pedagoško-psihološkog obrazovanja za nastavnike* pri Filozofskom fakultetu u Rijeci, dostupno na:

http://www.ffri.uniri.hr/files/studijskiprogrami/DPPO_program_2014-2015.pdf

³ P = predavanja, V = vježbe, S = seminari. Iste oznake će se koristiti u sljedećim tabličnim prikazima kolegija u ovom radu.

	Odgoj i obrazovanje za demokratsko građanstvo 14+0+0	Psihologija darovitih učenika 14+0+0
	Povijest odgoja i obrazovanja 14+0+0	Psihologija komuniciranja 14+0+0
	Psihologija kreativnosti 14+0+0	Školski menadžment 14+0+0
	Sociologija obrazovanja 14+0+0	

Tablica 2. Popis kolegija po semestru pri Filozofskom fakultetu u Rijeci

Programom je predviđeno izvođenje deset obaveznih i trinaest izbornih kolegija u razdoblju trajanja od dva semestra. Obavezni kolegiji koji se izvode na ovom programu su: Razvojna psihologija, Edukacijska psihologija, Opća pedagogija, Metodologija istraživanja u obrazovanju, Osnove jezične kulture, Didaktika, Poučavanje učenika s posebnim potrebama, Primjena računala u nastavi, Metodika predmeta i Školsko-nastavna praksa. Izborni kolegiji su: Filozofija odgoja, Obrazovanje odraslih, Obrazovna politika, Odgoj i obrazovanje za demokratsko građanstvo, Povijest odgoja i obrazovanja, Psihologija kreativnosti, Sociologija obrazovanja, Didaktička dokimologija, Obitelj i prevencija asocijalnih oblika ponašanja, Prevencija nasilja nad djecom, Psihologija darovitih učenika, Psihologija komuniciranja i Školski menadžment.⁴ Kolegiji su zajedno s nastavnim opterećenjem prikazani u *Tablici 2*.

b) Filozofski fakultet u Zagrebu

Dopunska pedagoško-psihološko-didaktičko-metodička izobrazba nastavnika program je za stjecanje pedagoških kompetencija pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Izvođenje ovog programa u domeni je djelatnosti Centra za obrazovanje nastavnika, s obzirom da Centar podržava cjeloživotno obrazovanje u području učiteljskih (pedagoških) kompetencija. Predviđeno trajanje programa je dva semestra, a temeljni je cilj ovog programa stjecanje učiteljskih (pedagoških) kompetencija – generičkih ili prenosivih te predmetno-specifičnih kompetencija.

1. Kompetencije učitelja u području metodologije izgradnje kurikuluma	Polaznici će moći/biti sposobni: <ul style="list-style-type: none"> • navesti i objasniti glavne psihologijske pojmove, modele i metode istraživanja važne za učenje i poučavanje,
--	---

⁴ Kolegiji su preuzeti iz programa *Dopunsko pedagoško-psihološkog obrazovanja za nastavnike* pri Filozofskom fakultetu u Rijeci, dostupno na: http://www.ffri.uniri.hr/files/studijskiprogrami/DPPO_program_2014-2015.pdf.

<p>nastave</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisati i kritički usporediti različite obrazovne sustave, • opisati teoriju kurikuluma, • navesti, objasniti te u praksi koristiti profesionalne kompetencije nastavnika, • navesti i opisati ishode/rezultate obrazovnog procesa, • definirati didaktiku i didaktički diskurs, • opisati osnovne didaktičke pojmove te usporediti didaktiku s drugim disciplinama i znanostima, • objasniti didaktičke teorije i modele te ih primijeniti u nastavi, • pripremiti i posredovati nastavne sadržaje sukladno temeljnim artikulacijskim modelima, • navesti kriterije dobre nastave, analizirati u skladu s njima različite primjere, a moći će iste kriterije primijeniti i u vlastitoj nastavi, • pripremiti, izvesti i (samo)evaluirati nastavu i postignuća učenika iz didaktičke perspektive, • ovladati osnovama metodologije istraživanja procesa usvajanja i poučavanja konkretnog predmeta te stručno-znanstvenim diskursom kao jednim od temeljnih profesionalnih karakteristika nastavnika školskog predmeta koji će predavati.
<p>2. Kompetencije učitelja u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa</p>	<p>Polaznici će moći/biti sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisati čimbenike uspješnog učenja i poučavanja te u praksi primijeniti odgovarajuće načine motivacije i održavanja razredne discipline, • navesti područja realizacije odgojno-obrazovnog djelovanja, • pripremiti i posredovati nastavne sadržaje sukladno temeljnim artikulacijskim modelima, • navesti kriterije dobre nastave, analizirati u skladu s njima različite primjere, a moći će iste kriterije primijeniti i u vlastitoj nastavi, • pripremiti, izvesti i (samo)evaluirati nastavu i postignuća učenika iz didaktičke perspektive, • razumjeti proces usvajanja i poučavanja konkretnoga školskog predmeta, objasniti temeljne pojmove i teorije o procesu poučavanja tog predmeta i primijeniti ih u nastavi.
<p>3. Kompetencije učitelja u području utvrđivanja učenikova postignuća u školi</p>	<p>Polaznici će moći/biti sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razlikovati načine mjerenja znanja te odabrati način primjeren dobi učenika i sadržaju poučavanja, • pripremiti, izvesti i (samo)evaluirati nastavu i postignuća učenika iz didaktičke perspektive.

<p>4. Kompetencije učitelja u području oblikovanja razrednog ozračja</p>	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisati čimbenike uspješnog učenja i poučavanja te u praksi primijeniti odgovarajuće načine motivacije i održavanja razredne discipline.
<p>5. Kompetencije učitelja u području odgojnog partnerstva s roditeljima</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nisu navedeni ishodi u okviru ove grupe kompetencija
<p>6. Ostalo</p>	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • navesti i opisati temeljne pedagoškijske pojmove i kategorije, • objasniti značaj i ulogu računala u obrazovanju i svjetske trendove (umjetna inteligencija, poučavanje putem inteligentnih sustava), • steći temeljne predmetno-metodičke kompetencije potrebne za daljnje usavršavanje u struci, • opisati promjene u ponašanju i sposobnostima koje se zbivaju u razdoblju djetinjstva i adolescencije te u odrasloj dobi, • navesti područja realizacije odgojno-obrazovnog djelovanja.

Tablica 3. Ishodi programa na Filozofskom fakultetu u Zagrebu

Predviđa se da će polaznici nakon odslušanog programa steći znanja i vještine u području metodologije izgradnje kurikuluma nastave. Konkretno, polaznici će po završetku programa biti sposobni navesti i objasniti glavne psihologijske pojmove, modele i metode istraživanja važne za učenje i poučavanje. Polaznici će, također, moći opisati i kritički usporediti različite obrazovne sustave te opisati teoriju kurikuluma. Postavljeni ishodi vežu se uz stjecanje znanja i vještina s područja didaktike, stoga se pretpostavlja da će polaznici biti sposobni: navesti i opisati ishode/rezultate obrazovnog procesa, definirati didaktiku i didaktički diskurs, opisati osnovne didaktičke pojmove te usporediti didaktiku s drugim disciplinama i znanostima, objasniti i primijeniti didaktičke teorije i modele u nastavi, pripremiti i posredovati nastavne sadržaje sukladno temeljnim artikulacijskim modelima, navesti kriterije dobre nastave te u skladu s time analizirati različite primjere i primijeniti iste kriterije u vlastitoj nastavi, pripremiti, izvesti i (samo)evaluirati nastavu i postignuća učenika iz didaktičke perspektive. Naposljetku, u ishodima s područja metodologije izgradnje kurikuluma nastave istaknuto je da će polaznici biti sposobni ovladati osnovama metodologije istraživanja procesa usvajanja i

poučavanja konkretnog predmeta te stručno-znanstvenim diskursom, kao jednim od temeljnih profesionalnih karakteristika nastavnika školskog predmeta koji će predavati.

Sljedeća kategorija obuhvaća ishode u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa. Neke od ishoda nije bilo moguće striktno odijeliti u različite kategorije, stoga se pojedini ishodi istaknuti u prethodnom području mogu također vezati uz ovo područje. Općenito, polaznici će moći navesti područja realizacije odgojno-obrazovnog djelovanja, opisati čimbenike uspješnog učenja i poučavanja te u skladu s time primijeniti u praksi odgovarajuće načine motivacije i održavanja razredne discipline. Osim toga, polaznici će biti sposobni pripremiti i posredovati nastavne sadržaje sukladno temeljnim artikulacijskim modelima. Kao što je već istaknuto u prethodnoj kategoriji, polaznici će biti sposobni navesti kriterije dobre nastave, analizirati primjere te u skladu s time primijeniti kriterije u vlastitoj nastavi. Priprema, izvođenje i (samo)evaluacija nastave i postignuća učenika iz didaktičke perspektive je nužno za organizaciju i uspješno vođenje odgojno-obrazovnog procesa, stoga se predviđa da će polaznici steći znanja, vještine i sposobnosti u ovom području. Za učitelje je bitno da razumiju proces usvajanja i poučavanja konkretnoga školskog predmeta, odnosno da mogu objasniti temeljne pojmove i teorije o procesu poučavanja tog predmeta, kako bi iste mogli primijeniti u nastavi.

Polaznici će nakon odslušanog programa steći kompetencije u području utvrđivanja učenikova postignuća u školi. U elaboratu programa istaknuto je da će polaznici biti sposobni razlikovati načine mjerenja znanja te odabrati način primjeren dobi učenika i sadržaju poučavanja. Ovoj kategoriji također pripada ishod koji podrazumijeva pripremu, izvođenje i (samo)evaluaciju nastave i postignuća učenika iz didaktičke perspektive, gdje se posebno ističe važnost upravo (samo)evaluacije nastave i postignuća učenika.

U odgojno-obrazovnom djelovanju učitelja od velike je važnosti umijeće oblikovanja razrednog ozračja. Polaznici će biti sposobni opisati čimbenike uspješnog učenja i poučavanja te u praksi primijeniti odgovarajuće načine motivacije i održavanja razredne discipline, što uvelike doprinosi oblikovanju skladnog razrednog ozračja.

Po završetku programa polaznici će steći psihološke i digitalne kompetencije te će se osposobiti za daljnje učenje i usavršavanje. Polaznici će, dakle, biti sposobni opisati promjene u ponašanju i sposobnostima koje se zbivaju u razdoblju djetinjstva i adolescencije te u odrasloj dobi. Također, polaznici će moći objasniti značaj i ulogu računala u obrazovanju i svjetske trendove (poput umjetne inteligencije, poučavanja putem inteligentnih sustava i slično). S

obzirom da je stručno usavršavanje nužno u učiteljskoj profesiji, predviđa se da će polaznici steći temeljne predmetno-metodičke kompetencije potrebne za daljnje usavršavanje u struci. U domeni ovih kompetencija polaznici će moći navesti i opisati temeljne pedagojske pojmove i kategorije, odnosno navesti područja realizacije odgojno-obrazovnog djelovanja, što je određeni preduvjet za stjecanje predmetno-metodičke kompetencije potrebne za daljnje usavršavanje u struci.⁵ (Tablica 3.)

Popis kolegija i nastavno opterećenje (P+V+S)	OBVEZNI KOLEGIJI
	Didaktika 20+0+10
	Psihologija odgoja i obrazovanja 15+0+15
	Sustavna pedagogija 20+0+10
	OBVEZNI IZBORNI KOLEGIJI
	Filozofija odgoja 12+0+0
	Govorništvo za nastavnike 6+0+6
	Hrvatski jezik za nastavnike 6+0+6
	Informacijske tehnologije u obrazovanju 6+6+0
	Sociologija obrazovanja 12+0+0
	IZBORNI KOLEGIJI
	Cjeloživotno obrazovanje 6+0+6
	Evaluacija tretmana u obrazovanju 8+0+4
	Inteligencija i školski uspjeh 6+0+6
	Njega glasa 6+6+0
	Rad s nadarenim učenicima 12+0+0
	Temeljna nastavna umijeća 6+0+6
	OBVEZNI METODIČKI KOLEGIJI
	Metodika predmeta 15+0+15
	Školska praksa 30 sati

⁵ Ishodi učenja preuzeti su iz programa *Dopunsko-pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke izobrazbe nastavnika* pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Tablica 4. Popis kolegija pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu

Program se realizira kroz izvođenje obveznih, obveznih izbornih, izbornih i obvezno metodičkih kolegija. Polaznici su dužni upisati sve obvezne kolegije, dok se u kategoriji obveznih izbornih kolegija upisuju tri od ponuđenih pet kolegija. Od izbornih kolegija polaznici obavezno upisuju tri kolegija po vlastitom izboru. Pohađanje metodičkih kolegija obavezno je za sve polaznike.⁶ Kolegiji su zajedno s nastavnim opterećenjem prikazani u *Tablici 4*.

c) Filozofski fakultet u Osijeku

Pri Filozofskom fakultetu u Osijeku djeluje Odsjek za cjeloživotno obrazovanje, u okviru kojeg djeluje pododsjek za pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičku izobrazbu, koji je ujedno i nositelj programa. Program je namijenjen stručnjacima nenastavničkih profila koji se osposobljavaju za izvođenje nastave u osnovnim i srednjim školama te fakultetima. Cilj je programa stjecanje pedagoških kompetencija, propisanih *Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*.

<p>1. Kompetencije učitelja u području metodologije izgradnje kurikuluma nastave</p>	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razlikovati elemente dominantnih teorija škole, ulogu škole u društvenom okruženju, • analizirati i kritički promišljati o kurikulumu te implementirati kurikulum u odgojno-obrazovnoj ustanovi, • objasniti razlike otvorenog i zatvorenog kurikulumu te koristiti metodologiju planiranja i oblikovanja kurikulumu, • staviti u odnos i integrirati značajke nacionalnog kurikulumu, • izraditi kurikulum pedagoške izobrazbe učitelja temeljen na općim i specifičnim kompetencijama, • analizirati kurikulum izabranog područja: definirati teme, ključne riječi, ciljeve i ishode učenja, zadatke, sadržaje, metode učenja te primijeniti neki od modela evaluacije, • razlikovati stilove nastavnika i objasniti njihov utjecaj na nastavni proces • identificirati i objasniti temeljne didaktičke pojmove, • objasniti i usporediti različite didaktičke teorije, pravce, modele i sustave, • izraditi i analizirati izvedbeni program za jedan nastavni predmet, • imenovati i opisati etape nastavnoga sata,
---	--

⁶ Kolegiji su preuzeti iz programa *Dopunsko-pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke izobrazbe nastavnika* pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

	<ul style="list-style-type: none"> • definirati i oblikovati ishode učenja, • primjenjivati didaktička načela, • razlikovati socijalne oblike rada, • klasificirati i opisati metode i oblike rada te metodičke postupke, • klasificirati i vrednovati nastavnu tehnologiju i medije, • izraditi i analizirati detaljnu pisanu pripravu za nastavni sat.
2. Kompetencije učitelja u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • interpretirati prednosti i nedostatke pojedinih modela alternativnih škola, • opisati etape, pristupe i aspekte procesa planiranja i programiranja, • stvaralačko osmišljavati osobnu odgojnu praksu i pedagoški teoriju, • definirati i opisati čimbenike koji utječu na nastavnu klimu, školsku kulturu i ekologiju, • izdvojiti indikatore kvalitetne nastave i učenja.
3. Kompetencije učitelja u području utvrđivanja učenikova postignuća u školi	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • surađivati sa stručnjacima, roditeljima i zajednicom u profesionalnom radu i sudjelovati u planiranju, provedbi i evaluaciji programa za učenike s posebnim potrebama.
4. Kompetencije učitelja u području oblikovanja razrednog ozračja	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koristiti se psihologijskim spoznajama u kreiranju zdrave, uvažavajuće, podržavajuće i izazovne okoline za učenje.
5. Kompetencije učitelja u području odgojnog partnerstva s roditeljima	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • surađivati sa stručnjacima, roditeljima i zajednicom u profesionalnom radu i sudjelovati u planiranju, provedbi i evaluaciji programa za učenike s posebnim potrebama.
6. Ostalo	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisati položaj i odnos sudionika odgojno obrazovnog procesa, procijeniti njihov položaj i ulogu tijekom povijesnoga kontinuiteta, • koristiti principe etičnog ponašanja u radu s adolescentima.

Tablica 5. Ishodi programa pri Filozofskom fakultetu u Osijeku

Po završetku programa polaznici će biti sposobni analizirati i kritički promišljati o kurikulumu te implementirati kurikulum u odgojno-obrazovnoj ustanovi. U tom će kontekstu moći objasniti razlike otvorenog i zatvorenog kurikuluma te koristiti metodologiju planiranja i oblikovanja kurikuluma. Biti će sposobni staviti u odnos i integrirati značajke nacionalnog kurikuluma. Također, polaznici će moći izraditi kurikulum pedagoške izobrazbe učitelja temeljen na općim i specifičnim kompetencijama. Pri analizi kurikuluma izabranog područja, polaznici će biti sposobni: definirati teme, ključne riječi, ciljeve i ishode učenja, zadatke, sadržaje, metode učenja te primijeniti neki od modela evaluacije. Polaznici će steći mnoštvo znanja, sposobnosti i vještina s područja didaktike. Konkretno, moći će identificirati i objasniti temeljne didaktičke pojmove, objasniti i usporediti različite didaktičke teorije, pravce, modele i sustave, izraditi i analizirati izvedbeni program za jedan nastavni predmet, imenovati i opisati etape nastavnoga sata, definirati i oblikovati ishode učenja, primjenjivati didaktička načela, razlikovati socijalne oblike rada, klasificirati i opisati metode rada, oblike rada i metodičke postupke, klasificirati i vrednovati nastavnu tehnologiju i medije te izraditi i analizirati detaljnu pisanu pripravu za nastavni sat.

Polaznici će također steći određene kompetencije u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa. Biti će sposobni opisati etape, pristupe i aspekte procesa planiranja i programiranja te stvaralačko osmišljavati osobnu odgojnu praksu i pedagogijsku teoriju. Učitelji također trebaju biti upoznati s različitim modelima alternativnih škola, stoga se pretpostavlja da će biti sposobni interpretirati prednosti i nedostatke pojedinih modela alternativnih škola. S ciljem što kvalitetnije organizacije u uspješnijem vođenja odgojno-obrazovnog procesa, nužno je da učitelji mogu definirati i opisati čimbenike koji utječu na nastavnu klimu, školsku kulturu i ekologiju, odnosno da budu sposobni izdvojiti indikatore kvalitetne nastave i učenja.

U kontekstu utvrđivanja učenikova postignuća u školi polaznici će moći surađivati sa stručnjacima, roditeljima i zajednicom u profesionalnom radu i sudjelovati u planiranju, provedbi i evaluaciji programa za učenike s posebnim potrebama. Pritom se naglašava važnost partnerstva s roditeljima u odgojno-obrazovnom procesu.

Polaznici će biti sposobni koristiti se psihologijskim spoznajama u kreiranju zdrave, uvažavajuće, podržavajuće i izazovne okoline za učenje, što će doprinijeti skladnom razrednom ozračju. Osim toga, moći će opisati položaj i odnos sudionika odgojno obrazovnog procesa,

procijeniti njihov položaj i ulogu tijekom povijesnoga kontinuiteta te koristiti principe etičnog ponašanja radu s adolescentima.⁷ (Tablica 5.)

Popis kolegija i nastavno opterećenje (P+V+S)	1. SEMESTAR	2. SEMESTAR
	OBVEZNI KOLEGIJI	
	Opća pedagogija 20+0+0	Školska pedagogija 20+0+0
	Didaktika 20+0+0	Teorije kurikuluma 20+0+0
	Psihologija odgoja i obrazovanja 20+0+0	Temelji opće i razvojne psihologije 20+0+0
	Metodika nastave 1 20+0+0	Metodika nastave 2 0+30+0
	IZBORNI KOLEGIJI	
	Odgoj za stvaralaštvo 15+0+0	Multimedijska didaktika 15+0+0
	Psihologija djece s posebnim potrebama 15+0+0	Primijenjena razvojna psihologija 15+0+0
	Metodologija pedagoških istraživanja 20+0+0	Upravljanje razredom – razredni menadžment 15+0+0

Tablica 6. Popis kolegija po semestru pri Filozofskom fakultetu u Osijeku

Programom je predviđeno izvođenje osam obaveznih kolegija: Opća pedagogija, Školska pedagogija, Didaktika, Teorije kurikuluma, Psihologija odgoja i obrazovanja, Temelji opće i razvojne psihologije, Metodika I, Metodika II, te šest izbornih: Odgoj za stvaralaštvo, Psihologija djece s posebnim potrebama, Metodologija pedagoških istraživanja, Multimedijska didaktika, Primijenjena razvojna psihologija te Upravljanje razredom – razredni menadžment. Polaznici odabiru jedan od ponuđenih šest izbornih kolegija.⁸ Kolegiji su zajedno s nastavnim opterećenjem prikazani u Tablici 6.

⁷ Ishodi učenja preuzeti su iz *Elaborata o programu stručnog usavršavanja: Pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke izobrazbe* pri Filozofskom fakultetu u Osijeku, dostupno na: <http://www.ffos.unios.hr/pedagosko-psiholosko-didakticko-metodicku-izobrazba/elaborat>

⁸ Kolegiji su preuzeti iz *Elaborata o programu stručnog usavršavanja: Pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke izobrazbe* pri Filozofskom fakultetu u Osijeku, dostupno na: <http://www.ffos.unios.hr/pedagosko-psiholosko-didakticko-metodicku-izobrazba/elaborat>.

d) Filozofski fakultet u Splitu

Pri Filozofskom fakultetu u Splitu se, u sklopu djelovanja Centra za istraživanje i razvoj cjeloživotnog obrazovanja, provodi program stjecanja pedagoških kompetencija, odnosno Pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičko obrazovanje. Program je koncipiran kao stručno usavršavanje u trajanju od dva semestra. Cilj je programa omogućiti polaznicima stjecanje znanja i vještina koje će im omogućiti samostalno obavljanje odgojno-obrazovne djelatnosti u okviru njihove struke.

1. Kompetencije učitelja u području metodologije izgradnje kurikuluma nastave	Polaznici će moći/bititi sposobni: <ul style="list-style-type: none">• upoznati prednosti suvremenih tehnologija u nastavi.
2. Kompetencije učitelja u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa	Polaznici će moći/bititi sposobni: <ul style="list-style-type: none">• steći osnovna znanja, vještine učenja i poučavanja,• primjenjivati oblike, metode i sredstva rada prilagođena potrebama i mogućnostima učenika.
3. Kompetencije učitelja u području utvrđivanja učenikova postignuća u školi	Polaznici će moći/bititi sposobni: <ul style="list-style-type: none">• steći osnovna znanja, vještine procjenjivanja, vrednovanja i samovrednovanja procesa učenja
4. Kompetencije učitelja u području oblikovanja razrednog ozračja	Polaznici će moći/bititi sposobni: <ul style="list-style-type: none">• promicati pedagoški i školski pluralizam, poštivanje ljudskih prava i prava djece, te demokratičnost i autonomiju škole kao zajednice koja uči.
5. Kompetencije učitelja u području odgojnog partnerstva s roditeljima	Polaznici će moći/bititi sposobni: <ul style="list-style-type: none">• steći osnovne vještine u komunikaciji s roditeljima
6. Ostalo	Polaznici će moći/bititi sposobni: <ul style="list-style-type: none">• steći znanja o važnosti cjeloživotnog učenja neophodnog za osobni profesionalni razvoj,• upoznati prednosti suvremenih tehnologija u nastavi,• steći osnovna znanja o psihofizičkom razvoju i temeljnim potrebama učenika, vještine u komunikaciji s učenicima.

Tablica 7. Ishodi programa pri Filozofskom fakultetu u Splitu

Konkretno, polaznici će po završetku programa steći osnovna znanja i vještine učenja i poučavanja, moći će primjenjivati oblike, metode i sredstva rada prilagođena potrebama učenika. Također, polaznici će biti upoznati sa prednostima primjene suvremenih tehnologija u nastavi. Osim što će steći kompetencije u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa, polaznici će steći osnovna znanja i vještine procjenjivanja, vrednovanja i samovrednovanja procesa učenja. Za bolje razumijevanje cjelokupne odgojno-obrazovne situacije u školi nužno je da polaznici upoznaju psihofizički razvoj i temeljne potrebe učenika, te steknu vještine u komunikaciji, što se ovim programom omogućuje. Od polaznika se po završetku programa očekuje da promiču pedagoški i školski pluralizam, poštuju ljudska prava i prava djece, demokratičnost i autonomiju škole kao zajednice koja uči. S obzirom da je odgojno partnerstvo između škole i doma od izuzetne važnosti, po završetku ovog programa polaznici će steći osnovne vještine u komunikaciji s roditeljima. Naposljetku, polaznike će se osvijestiti o važnosti cjeloživotnog učenja, koje je neophodno za njihov osobni profesionalni razvoj.⁹ (Tablica 7.)

Popis kolegija i nastavno opterećenje (P+V+S)	1. SEMESTAR	2. SEMESTAR
	OBVEZNI KOLEGIJI	
	Razvojna psihologija 20+0+0	Kurikulum suvremene škole 20+0+0
	Psihologija odgoja i obrazovanja 20+0+0	Samovrednovanje i vrednovanje u nastavi 20+0+0
	Opća pedagogija 20+0+0	Pedagogija djece s posebnim potrebama 20+0+0
	Didaktika 20+0+0	Socijalna pedagogija 20+0+0
	Suvremene tehnologije u nastavi 20+0+0	Metodika područja 20+20+0
	Sociologija odgoja i obrazovanja 20+0+0	Praksa u nastavi 0+30+0
	IZBORNI KOLEGIJI	
	Komunikacijske vještine 15+0+0	Alternativne pedagoške koncepcije 15+0+0
Odgoj i obrazovanje za demokratsko građanstvo 15+0+0	Sociologija djetinjstva 15+0+0	
Odabrana poglavlja iz logike i filozofije odgoja 15+0+0	Poslovna etika 15+0+0	

⁹ Ishodi učenja preuzeti su iz programa *Pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičkog obrazovanja* pri Filozofskom fakultetu u Splitu, dostupno na: <http://www.ffst.unist.hr/download/repository/program.pdf>

	Andragogija 15+0+0	Odgoj i obrazovanje za održivi razvoj 15+0+0
--	-----------------------	---

Tablica 8. Popis kolegija po semestru pri Filozofskom fakultetu u Splitu

Program se realizira kroz izvođenje dvanaest obaveznih i osam izbornih kolegija. Obavezni su kolegiji: Razvojna psihologija, Psihologija odgoja i obrazovanja, Opća pedagogija, Didaktika, Suvremene tehnologije u nastavi, Sociologija odgoja i obrazovanja, Kurikulum suvremene škole, Samovrednovanje i vrednovanje u nastavi, Pedagogija djece s posebnim potrebama, Socijalna pedagogija, Metodika područja i Praksa u nastavi. Od izbornih kolegija polaznicima se nude sljedeći: Komunikacijske vještine, Odgoj i obrazovanje za demokratsko građanstvo, Odabrana poglavlja iz logike i filozofije odgoja, Andragogija, Alternativne pedagoške koncepcije, Sociologija djetinjstva, Poslovna etika, te Odgoj i obrazovanje za održivi razvoj. Polaznici upisuju jedan od ponuđenih izbornih kolegija.¹⁰ Kolegiji su zajedno s nastavnim opterećenjem prikazani u *Tablici 8*.

e) Učiteljski fakultet u Zagrebu

Odsjek za obrazovne studije pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu nositelj je izvanrednog studija Pedagoško-psihološko obrazovanje za nastavnike. Kao glavni cilj ovog programa ističe se stjecanje pedagoških kompetencija za diplomirane studente nenastavničkih fakulteta i nenastavničkih studija pri nastavničkim fakultetima koji se žele zaposliti kao učitelji predmetne nastave u osnovnoj ili srednjoj školi. Predviđeno trajanje studija je jedna akademska godina, odnosno dva semestra.

<p>1. Kompetencije učitelja u području metodologije izgradnje kurikuluma nastave</p>	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koristiti metodička znanja u području srodnih struka kojima pripadaju nastavni predmeti koje će izvoditi ili izvodi u školi, • planirati nastavne i izvannastavne aktivnosti, • sudjelovati u izradi godišnjih planova rada škole, • sudjelovati u izradi školskih kurikuluma, • sudjelovati u timovima koji izrađuju prilagođene programe, • planirati i voditi odgojno-obrazovne programe za učenike s posebnim potrebama.
<p>2. Kompetencije učitelja u području</p>	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p>

¹⁰ Kolegiji su preuzeti iz programa *Pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičkog obrazovanja* pri Filozofskom fakultetu u Splitu, dostupno na: <http://www.ffst.unist.hr/download/repository/program.pdf>.

<p>organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • samostalno izvoditi teorijsku, odnosno praktičnu nastavu iz predmeta struke koju je student završio na nenastavničkom fakultetu, • koristiti metodička znanja u području srodnih struka kojima pripadaju nastavni predmeti koje će izvoditi ili izvodi u školi, • samostalno birati strategije koje najviše odgovaraju predmetu, temi i potrebama učenika, • planirati nastavne i izvannastavne aktivnosti, • planirati razvoj različitih učeničkih vještina u suradnji s nastavnicima drugih predmeta, • organizirati uvjete za učenje ovisno o razvojnim karakteristikama, sposobnostima i interesima učenika, • planirati i voditi odgojno-obrazovne programe za učenike s posebnim potrebama, • primjenjivati različite metode, tehnike i oblike i kreirati mjerne instrumente ocjenjivanja i praćenja.
<p>3. Kompetencije učitelja u području utvrđivanja učenikova postignuća u školi</p>	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznavati akte koji reguliraju ocjenjivanje i praćenje i dosljedno ih primjenjivati u nastavnoj praksi, • primjenjivati različite metode, tehnike i oblike i kreirati mjerne instrumente ocjenjivanja i praćenja, • davati jasne i konstruktivne povratne informacije učenicima.
<p>4. Kompetencije učitelja u području oblikovanja razrednog ozračja</p>	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uspostaviti sigurno i svrhovito okruženje za učenje, • postaviti jasna pravila discipline u razredu, • konstruktivno usmjeravati ponašanje učenika, • učinkovito komunicirati s učenicima i razvijati s njima pozitivne odnose, • primjenjivati različite načine motiviranja učenika.
<p>5. Kompetencije učitelja u području odgojnog partnerstva s roditeljima</p>	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepoznati i analizirati povratne informacije i sugestije iz okruženja, • upoznati roditelje s različitim strategijama učenja i poučavanja, • savjetovati roditelje o obrazovnim pitanjima i razvojnim problemima učenika.
<p>6. Ostalo</p>	<p>Polaznici će moći/bititi sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razumjeti, kritički promišljati i razvijati identitet učiteljske profesije, • planirati i organizirati vlastiti profesionalni razvoj i cjeloživotno učenje, • analizirati i vrednovati vlastiti rad, odgojno-obrazovne procese i učenje, • samostalno primjenjivati informacijsko-komunikacijsku tehnologiju i medije u odgojno-obrazovnom procesu, • sudjelovati u timovima koji izrađuju prilagođene programe,

	<ul style="list-style-type: none"> • surađivati s kolegama i razmjenjivati primjere dobre prakse, • voditi tim ili sudjelovati u radu timu, • surađivati s institucijama izvan škole, • djelovati u skladu s etičkim standardima profesije i najboljim interesom učenika, • planirati i izvoditi program uvažavajući u radu vrijednosti odgoja i obrazovanja u multikulturalnom okruženju.
--	---

Tablica 9. Ishodi programa pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu

Polaznici će nakon odslušanog programa biti sposobni koristiti metodička znanja u području srodnih struka kojima pripadaju nastavni predmeti koje će izvoditi ili izvode u školi. U tom će kontekstu moći planirati nastavne i izvannastavne aktivnosti, ali također sudjelovati u izradi godišnjih planova rada škole, odnosno školskih kurikuluma. Također, polaznici će biti sposobni sudjelovati u timovima koji izrađuju prilagođene programe za učenike te će steći potrebna znanja i vještine za planiranje i vođenje odgojno-obrazovnih programa za učenike s posebnim potrebama.

Predviđa se da će polaznici po završetku programa biti sposobni samostalno izvoditi teorijsku, odnosno praktičnu nastavu iz predmeta struke kojeg su završili na nenastavničkom fakultetu (studiju). Osim toga, moći će koristiti metodička znanja u području srodnih struka kojima pripadaju nastavni predmeti koje će izvoditi ili izvode u školi. Pri organizaciji i vođenju odgojno-obrazovnog procesa bitan je odabir strategija koje najviše odgovaraju predmetu, temi i potrebama učenika. U ovom se području također ističe važnost planiranja nastavnih i izvannastavnih aktivnosti te planiranje razvoja različitih učeničkih vještina u suradnji s učiteljima drugih predmeta. Pritom je važno stjecanje znanja i vještina u području organizacije uvjeta za učenje ovisno o razvojnim karakteristikama, sposobnostima i interesima učenika. Navedeno će učitelji, polaznici programa, također moći primijeniti u radu s učenicima s posebnim potrebama.

Polaznici će također steći kompetencije u području utvrđivanja učenikova postignuća u školi. Naime, za kvalitetno utvrđivanje učenikova postignuća nužno je poznavati akte koji reguliraju ocjenjivanje i praćenje, što omogućuje dosljednu primjenu istih u nastavnoj praksi. Pri utvrđivanju učenikova postignuća, polaznici će biti sposobni primjenjivati različite metode, tehnike i oblike te kreirati mjerne instrumente ocjenjivanja i praćenja, ali će također biti sposobni davati jasne i konstruktivne povratne informacije učenicima o njihovom postignuću.

U kontekstu oblikovanja razrednog ozračja, polaznici će biti sposobni uspostaviti sigurno i svrhovito okruženje za učenje, postaviti jasna pravila discipline u razredu, konstruktivno usmjeravati ponašanje učenika te primjenjivati različite načine motiviranja učenika. Moći će učinkovito komunicirati s učenicima i razvijati s njima pozitivne odnose.

S obzirom na važnost odgojnog partnerstva s roditeljima, polaznici će moći upoznati roditelje s različitim strategijama učenja i poučavanja. Biti će sposobni savjetovati roditelje o obrazovnim pitanjima i razvojnim problemima učenika, pri čemu će moći prepoznati i analizirati povratne informacije i sugestije iz okruženja.

Program Pedagoško-psihološko obrazovanje za nastavnike omogućuje polaznicima da razumiju, kritički promišljaju i razvijaju identitet učiteljske profesije. Važnost cjeloživotnog obrazovanja prepoznato je u ovom području, stoga će polaznici po završetku programa biti sposobni planirati i organizirati vlastiti profesionalni razvoj i cjeloživotno učenje. U tom će kontekstu moći analizirati i vrednovati vlastiti rad, odgojno-obrazovne procese općenito te učenje. Pretpostavlja se da će u odgojno-obrazovnom procesu moći samostalno primjenjivati informacijsko-komunikacijsku tehnologiju. Također, osim svega navedenog, prepoznata je važnost timskog rada u odgojno-obrazovnoj djelatnosti, stoga će polaznici steći znanja i vještine potrebne pri vođenju tima ili sudjelovanju u timskom radu, sudjelovanju u timovima koji izrađuju prilagođene programe, surađivanju s kolegama i razmjeni primjera dobre prakse te surađivanju s institucijama izvan škole. Pretpostavka je da će polaznici u svom radu djelovati u skladu s etičkim standardima profesije i najboljim interesom učenika te da će planirati i izvoditi program uvažavajući vrijednosti odgoja i obrazovanja u multikulturalnom kontekstu.¹¹

(Tablica 9.)

Popis kolegija i nastavno opterećenje (P+V+S)	1. SEMESTAR	2. SEMESTAR
	OBVEZNI KOLEGIJI	
	Pedagogija 20+0+0	Vođenje razreda i disciplina 15+0+0
	Didaktika 30+0+0	Pozitivna psihologija u odgoju i obrazovanju 15+0+0
Inkluzivna pedagogija 15+0+0	Metodika nastavnih predmeta u području prirodnih, biotehnoških i biomedicinskih znanosti 10+30+10	

¹¹ Ishodi učenja preuzeti su iz elaborata *Pedagoško-psihološkog obrazovanja za nastavnike* pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu.

	Osnove opće i razvojne psihologije 20+0+0	Metodika nastavnih predmeta u području društvenih i humanističkih znanosti 10+30+10
	Edukacijska psihologija 20+0+0	Metodika nastavnih predmeta u području tehničkih znanosti 10+30+10
IZBORNI KOLEGIJI		
	Cjeloživotno obrazovanje 10+0+0	
	Evaluacija u obrazovanju 10+0+0	
	Kultura (samo)vrednovanja 10+0+0	
	Škola kao odgojno-obrazovna organizacija 10+0+0	
	Suradnja roditelja i škole 10+0+0	
	Nasilje nad djecom 10+0+0	
	Psihologija darovitosti 10+0+0	
	Upravljanje stresom 10+0+0	
	Prevenција zlostavljanja i rizičnog ponašanja 10+0+0	
	Psihologija komuniciranja 10+0+0	
	Psihologija umjetnosti 10+0+0	
	Primjena IKT u obrazovanju 10+0+0	
	Problemska nastava u području prirodnih, biotehnoških i biomedicinskih znanosti 10+0+0	
	Učenje istraživanjem u području prirodnih, biotehnoških i biomedicinskih znanosti 10+0+0	

Tablica 10. Popis kolegija po semestru pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu

Program u trajanju od dva semestra realizira se kroz deset obaveznih i četrnaest izbornih kolegija. Obavezni kolegiji su: Pedagogija, Didaktika, Inkluzivna pedagogija, Osnove opće i

razvojne psihologije, Edukacijska psihologija, Vođenje razreda i disciplina, Pozitivna psihologija u odgoju i obrazovanju, Metodika nastavnih predmeta u području prirodnih, biotehnoških i biomedicinskih znanosti, Metodika nastavnih predmeta u području društvenih i humanističkih znanosti, Metodika nastavnih predmeta u području tehničkih znanosti. Izborni kolegiji su: Cjeloživotno obrazovanje, Evaluacija u obrazovanju, Kultura (samo)vrednovanja, Škola kao odgojno-obrazovna organizacija, Suradnja roditelja i škole, Nasilje nad djecom, Psihologija darovitosti, Upravljanje stresom, Prevencija zlostavljanja i rizičnog ponašanja, Psihologija komuniciranja, Psihologija umjetnosti, Primjena IKT u obrazovanju, Problemska nastava u području prirodnih, biotehnoških i biomedicinskih znanosti, Učenje istraživanjem u području prirodnih, biotehnoških i biomedicinskih znanosti. Polaznici upisuju dva izborna kolegija.¹² Kolegiji su zajedno s nastavnim opterećenjem prikazani u *Tablici 10*.

5.2. Prikaz programa za stjecanje nastavničkih kompetencija u Republici Sloveniji

a) Pedagoški fakultet, Kopar

Pedagoški fakultet Univerze na Primorskem u Kopru nositelj je programa Pedagoško-andragoško obrazovanje (Pedagoško-andragoško izobraževanje) koji se realizira kao program cjeloživotnog obrazovanja za stjecanje pedagoških kompetencija. Temeljni cilj ovog studijskog programa jest usavršavanje i osposobljavanje polaznika koji su završili nenastavnički preddiplomski ili diplomski studij, za samostalno izvođenje nastave u području njihove struke. Program omogućuje stjecanje pedagoških, psiholoških, pedagoško-andragoških i specijalno pedagoških znanja i vještina potrebnih za provođenje nastave iz specifičnog područja za koje je polaznik stekao diplomu. Program je usmjeren na razvijanje profesionalne spremnosti za izvođenje pedagoško-andragoškog rada. Pritom se ističu kompetencije za obavljanje pedagoško-andragoškog zanimanja (profesije) u suvremenom društvu, općenito poznavanje u upravljanje procesima u odgoju i obrazovanju usmjerenom na pojedinca ili društvo te poznavanje i ovladavanje specifičnim (predmetnim) područjem u kojem će djelovati. Predviđeno trajanje ovog programa je jedna akademska godina.

¹² Kolegiji su preuzeti iz elaborata *Pedagoško-psihološkog obrazovanja za nastavnike* pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu.

<p>1. Kompetencije učitelja u području metodologije izgradnje kurikuluma nastave</p>	<p>Polaznik programa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ovladava temeljnim načelima i postupcima pri planiranju, izvođenju i vrednovanju procesa učenja, • pri konkretizaciji kurikuluma povezuje i usklađuje ciljeve na primjeren način, odabire odgovarajuće sadržaje, metode učenja i pristupe uz priznavanje suvremenih kurikularno-didaktičkih spoznaja, • zna planirati te provoditi interdisciplinarnе programe.
<p>2. Kompetencije učitelja u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa</p>	<p>Polaznik programa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pri planiranju i izvođenju nastave poštuje razvojne značajke i individualne posebnosti učenika te zakonitosti i čimbenike uspješnog učenja, • koristi različite nastavne metode i strategije, odnosno oblike rada (individualni, grupni, frontalni) koje će učenike poticati na misaonu aktivnost, • svrhovito kombinira individualne, grupne i frontalne oblike rada, • koristi učinkovite načine za poticanje motivacije i razvijanje strategija za samostalno učenje kod učenika (učiti kako učiti) • rad prilagođava individualnim posebnostima učenika u predznanju, interesima, stilu i mogućnosti učenja, • prepoznaje učenike s posebnim potrebama, prilagođava rad njihovim potrebama i pritom sudjeluje s drugim učiteljima i stručnjacima, • ovladava organizacijskim i administrativnim zahtjevima u vezi s planiranjem procesa učenja (prostornim i vremenskim, svrhovitim odabirom i uporabom nastavnih pomagala), odnosno izvođenjem, praćenjem i vrednovanjem istog • zna učinkovito voditi učenike, • zna pedagoško voditi razred, skupine, pojedince, • zna pripremiti i predstaviti određenu nastavnu temu • poznaje i razumije socijalne sustave (posebno procese u odgoju i obrazovanju).
<p>3. Kompetencije učitelja u području utvrđivanja učenikova postignuća u školi</p>	<p>Polaznik programa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • moći će upotrijebiti različite načine provjeravanja i vrednovanja znanja, postignuća i napretka učenika općenito u znanju, ali i osobnom razvoju i socijalnim vještinama • daje učinkovite informacije o postignuću na primjeren način, • moći će opažati i pratiti postignuća i napredak suradnika, • poznaje načine vrednovanja odgojno-obrazovnih pojava, • poznaje značenje provjeravanja i ocjenjivanja znanja,

	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje načine za poboljšanje vlastitog ocjenjivanja, • poznaje metode razvijanja samorefleksije i refleksije kod učenika.
4. Kompetencije učitelja u području oblikovanja razrednog ozračja	<p>Polaznik programa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • učinkovito komunicira s učenicima i razvija ugodnu klimu u odnosu s učenicima te u međusobnim odnosima učenika, • oblikuje sigurnu i poticajnu okolinu za učenje, u kojem se učenici osjećaju uvaženo, gdje se poštuje različitost i potiče samostalnost i odgovornost, • upotrebljava ispravne strategije pri sprječavanju i uklanjanju neprimjerenog ponašanja, • ima naklonjen odnos prema učenicima i razumijevanje te poštovanje spram njihovom socijalnom, kulturnom, jezičnom i religioznog porijekla, • uvažava etične vrijednosti svojeg djelovanja, • upotrebljava učinkovite načine za osiguravanje zdrave okoline za učenje te potiče oblikovanje životne okoline naklonjene zdravlju, • razvija reflektivni pristup pri odgojno-obrazovnom radu, • poznaje strategije za poticanje razvoja konstruktivnih međusobnih odnosa, • uvažava razvojne značajke i individualne posebnosti učenika.
5. Kompetencije učitelja u području odgojnog partnerstva s roditeljima	<ul style="list-style-type: none"> • Nisu istaknuti ishodi u okviru ove grupe kompetencija.
6. Ostalo	<p>Polaznik programa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kod učenika razvija socijalne vještine, razumije i ovladava razgovorom kao univerzalnim sredstvom komunikacije s učenicima, • pri planiranju i izvođenju nastave uvažava razvojne značajke i individualne posebnosti učenika te zakonitosti uspješnog učenja i suradnike uključene u taj proces, • u radu koristi odgovarajuću informacijsko komunikacijsku tehnologiju te pri učenicima razvija informacijsku pismenost, • učinkovito komunicira i sudjeluje s učiteljima i drugim suradnicima u odgojno-obrazovnoj ustanovi (timski rad), • učinkovito sudjeluje sa starijim i drugim osobama, koje su važne za učenike,

	<ul style="list-style-type: none"> • uspostavlja partnerski odnos s drugim školama i institucijama u školskom i obrazovnom okruženju te sa stručnjacima u odgojno-obrazovnom području, • poznaje, razumije i poštuje institucionalne okvire djelovanja odgojno-obrazovne ustanove (zakonodavne okvire i ostalo), • sposoban je analizirati dobre i slabije razvijene strane svojeg pedagoškog rada i planirati svoj profesionalni razvoj, • otvoren je za povratne informacije i sugestije iz svojeg profesionalnog okruženja, • služi se suvremenim spoznajama, značajnim za svoje profesionalno djelovanje; nove spoznaje analizira i promišljeno uključuje u svoj rad, • koristi mogućnosti za kontinuirano stručno usavršavanje i inoviranje svojeg rada, • osposobljen je za aktivno sudjelovanje u razvojno-istraživačkim projektima, namijenjenih poboljšanju kvalitete odgojno-obrazovnog rada, • poznaje osnove anatomije i fiziologije za razumijevanje čovjekova djelovanja, • poznaje i upotrebljava različite strategije za oblikovanje karijernog razvoja zaposlenih, • razumije i uvažava odnose između odgojno-obrazovne institucije i okoline, • sposoban je učinkovito komunicirati sa suradnicima, rukovoditeljima i širom društvenom okolinom, • poznaje i upotrebljava različite oblike sudjelovanja sa suradnicima, rukovoditeljima i širom društvenom okolinom, • izražava pozitivan odnos prema učenicima te razumije i uvažava njihovo socijalno, kulturno, jezično i religiozno porijeklo, • učinkovito sudjeluje sa suradnicima, uključenima u nastavni proces i okolinom, • sposoban je komunicirati sa stručnjacima iz drugih strukovnih i znanstvenih područja, • razumije individualne vrijednosti i vrijednosne sustave, propituje svoju profesionalnost i etičnost te istim ovladava, • poštuje i uvažava multikulturalnost, antidiskriminativnost te inkluzivnost sustava, • interdisciplinarno povezuje sadržaje, • poznaje strategije razvijanja i praćenja kvalitete, • sposoban je promatrati i vrednovati svoj rad u nastavnom procesu, • zna planirati profesionalni i osobni razvoj, • usmjeren je na razvoj vlastitih pozitivnih osobina ličnosti i ličnosti drugih.
--	--

Tablica 11. Ishodi programa pri Pedagoškom fakultetu u Kopru

Polaznik će nakon odslušanog programa steći određene kompetencije u području izgradnje kurikulumu. Konkretno, polaznik će pri izgradnji kurikulumu moći povezivati i usklađivati ciljeve, sadržaje, metode i pristupe uz priznavanje suvremenih kurikularno-didaktičkih spoznaja. Osim toga, polaznik će ovladati temeljnim načelima i postupcima u planiranju, izvođenju i vrednovanju procesa učenja i poučavanja te će biti sposobni planirati i izvoditi interdisciplinarnu programe. Pritom će poštivati razvojne značajke i individualne posebnosti učenika te zakonitosti uspješnog učenja i poučavanja. Polaznici će u svom radu moći koristiti različite nastavne metode i strategije, odnosno oblike rada (individualni, grupni, frontalni) koje će učenike poticati na misaonu aktivnost. Pritom će koristiti učinkovite načine za poticanje motivacije i razvijanje strategija za samostalno učenje kod učenika (učiti kako učiti). Svoj rad polaznici će moći prilagoditi individualnim posebnostima i mogućnostima učenika, njihovom predznanju i interesu. Biti će sposobni identificirati učenike s posebnim potrebama te prilagoditi rad njihovim potrebama i mogućnostima, pri čemu će sudjelovati s drugim učiteljima i ostalim stručnjacima. Polaznici će također biti sposobni ovladati organizacijskim i administrativnim zahtjevima u vezi s planiranjem procesa učenja (prostornim i vremenskim, svrhovitim odabirom i uporabom nastavnih pomagala), odnosno izvođenjem, praćenjem i vrednovanjem istog. Općenito, polaznici će biti sposobni učinkovito voditi učenike, pedagoški voditi razred, skupinu ili pojedinca. Također, moći će pripremiti i predstaviti određenu nastavnu temu. U svom radu biti će upoznati sa socijalnim sustavima te će iste i razumjeti (posebice proces učenja i poučavanja).

Osim navedenih kompetencija potrebnih za izgradnju kurikulumu te organizaciju i vođenje odgojno-obrazovnog procesa, polaznici će steći znanja i vještine potrebne za utvrđivanje učenikova postignuća u školi. U svom će radu polaznici moći upotrijebiti različite načine provjeravanja i vrednovanja znanja, postignuća i napretka učenika općenito u znanju, ali i osobnom razvoju i socijalnim vještinama. Biti će sposobni davati učenicima učinkovite informacije o postignuću na primjeren način. Polaznici će, dakle, biti upoznati s načinima vrednovanja odgojno-obrazovnog procesa, postupcima provjeravanja i ocjenjivanja znanja, načinima za poboljšavanje vlastitog ocjenjivanja i metodama za razvijanje refleksije i samorefleksije kod učenika.

Polaznici će po završetku programa također steći znanja, sposobnosti i vještine u području oblikovanja razrednog ozračja. Biti će sposobni oblikovati sigurno i poticajno

okruženje za učenje, u kojem se učenici međusobno poštuju, odnosno u kojem se poštuje različitost i potiče samostalnost i odgovornost. U takvom će okruženju učitelji moći učinkovito komunicirati s učenicima te na taj način oblikovati ugodnu klimu u međusobnim odnosima. U svrhu sprečavanja mogućeg neprimjerenog ponašanja, učitelji će biti sposobni iskoristiti primjerene metode i strategije. Također, pri oblikovanju skladnog i poticajnog razrednog ozračja učitelji će poznavati strategije za poticanje konstruktivnih međusobnih odnosa, koji se temelje na međusobnom poštivanju socijalnog, kulturnog, jezičnog i vjerskog porijekla. Osim toga, poštivati će učenike kao individue te se u svom djelovanju povoditi etičkim vrijednostima i načelima.

Od ostalih se kompetencija ističu znanja i vještine o socijalnim i psihološkim obilježjima učenika. Pretpostavlja se da će polaznici moći kod učenika razviti socijalne vještine te da će razumjeti i koristiti razgovor kao univerzalno sredstvo komunikacije s učenicima. Također, kao što je već prethodno istaknuto, pri planiranju i izvođenju nastave poštivati će razvojne značajke i individualne posebnosti učenika, odnosno zakonitosti uspješnog učenja i poučavanja. Osim toga, očekuje se da u svrhu razumijevanja čovjekova djelovanja polaznici budu upoznati s osnovama anatomije i fiziologije. Biti će također sposobni razumjeti individualne vrijednosti i vrijednosne sisteme, odnosno ovladati profesionalno-etičnim pitanjima.

U svom radu nastavnici će biti sposobni koristiti informacijsko-komunikacijsku tehnologiju te razvijati informatičku pismenost kod učenika. Osim navedenog, biti će sposobni raditi u timu, odnosno učinkovito komunicirati i surađivati s ostalim djelatnicima u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Moći će uspostaviti partnerski odnos s drugim školama i institucijama, odnosno stručnjacima koji djeluju u odgojno-obrazovnom području te će pritom biti otvoreni za sugestije i povratne informacije iz profesionalnog okruženja. Poznavati će, razumjeti i poštivati institucionalne okvire djelovanja odgojno-obrazovne ustanove. Također, biti će sposobni poznavati i upotrebljavati različite strategije za oblikovanje karijernog razvoja zaposlenih te će moći upotrijebiti različite oblike sudjelovanja sa suradnicima i okolinom. Posebno se ističe stjecanje znanja i vještina potrebnih za sudjelovanje i komunikaciju sa stručnjacima drugih profila, odnosno iz drugih područja, pri čemu se naglašava interdisciplinarno djelovanje.

Posebno se ističe važnost profesionalnog i stručnog usavršavanja učitelja. Polaznici će stoga po završetku programa biti sposobni iskoristiti mogućnosti za kontinuirano stručno

usavršavanje, pri čemu će uvažavati povratne informacije i sugestije iz svog profesionalnog okruženja. Također, biti će sposobni analizirati svoj pedagoški rad te u skladu s time planirati daljnji profesionalni razvoj. U svom će profesionalnom radu moći analizirati i uključiti suvremene spoznaje te poznavati strategije za poboljšanje kvalitete vlastitog rada. Polaznici će steći potrebna znanja i vještine za samovrednovanje vlastitog rada. Biti će sposobni aktivno sudjelovati u istraživačko-razvojnim projektima, namijenjenih poboljšanju kvalitete odgojno-obrazovnog rada. U svom će radu poštivati multikulturalnost, antidiskriminativnost i inkluzivnost sustava. Polaznici će poticati razvoj pozitivnih odnosa s učenicima te će poštivati njihovo socijalno, kulturno, jezično i vjersko porijeklo.¹³ (Tablica 11.)

Popis kolegija i nastavno opterećenje (P+SV+SE+LV+IP)¹⁴	OBVEZNI KOLEGIJI
	Osnove pedagogije (Osnove pedagogike) 30+15+15+0+15
	Psihologija djece i adolescenata (Psihologija otroka in mladostnika) 30+0+15+15+15
	Didaktika (Didaktika) 30+0+15+15+15
	Specijalna pedagogija (Specijalna pedagogika) 30+15+15+0+15
	Pedagoško istraživanje (Pedagoško raziskovanje) 15+15+15+15
	Andragogija (Andragogika) 30+15+15+0+15
	Specijalna didaktika (Specijalna didaktika) 30+15+30+30+60
	Pedagoška praksa (Pedagoška praksa) 0+0+0+15+0
	IZBORNI KOLEGIJI
	Vođenje razreda (Vođenje razreda) 30+0+15+30+0
	Psihologija ličnosti (Psihologija osebnosti)

¹³ Ishodi učenja preuzeti su iz opisa programa *Pedagoško-andragoškog izobraževanja* pri Pedagoškom fakultetu u Kopru, dostupno na:

http://www.pef.upr.si/izobrazevanje/programi_nadaljnijega_izobrazevanja_in_usposabljanja/izp/.

¹⁴ SV = seminarske vježbe, SE = seminari, LV = laboratorijske vježbe, IP = integrirana praksa.

	30+0+15+30+0
	Sociologija obitelji (Sociologija družine) 30+0+15+30+0
	Odgoj za medije i međusobno komuniciranje (Vzgoja za medije in medosebno sporočanje) 30+15+15+15+0
	Rad s učenicima s posebnim potrebama i teškoćama u učenju (Delo z vedenjsko težavnimi in učno manj uspešnimi) 30+15+30+0
	Inkluzivna pedagogija (Doživljajska pedagogika) 30+15+30+0
	Suradničke vještine u nastavi (Sodelovalne spretnosti pri pouku) 30+15+30+0

Tablica 12. Popis kolegija pri Pedagoškom fakultetu u Kopru

Programom je predviđeno izvođenje osam obveznih kolegija, te sedam izbornih kolegija. Obvezni kolegiji su: Osnove pedagogije, Psihologija djece i adolescenata, Didaktika, Specijalna pedagogija, Pedagoško istraživanje, Andragogija, Specijalna didaktika i Pedagoška praksa. Polaznici također mogu izabrati jedan od ponuđenih izbornih kolegija: Vođenje razreda, Psihologija ličnosti, Sociologija obitelji, Odgoj za medije i međusobno komuniciranje, Rad s učenicima s posebnim potrebama i teškoćama u učenju, Inkluzivna pedagogija ili Suradničke vještine u nastavi.¹⁵ Kolegiji su zajedno s nastavnim opterećenjem prikazani u *Tablici 12*.¹⁶

b) Filozofski fakultet u Ljubljani

Pri Centru za pedagoško obrazovanje (Centru za pedagoško izobraževanje) Filozofskog fakulteta u Ljubljani izvodi se program za usavršavanje Pedagoško-andragoška izobrazba za strokovne djelatnike u osnovnim i srednjim školama (Pedagoško-andragoška izobrazba za strokovne delavce v osnovnih in srednjih šolah). Program u trajanju od jedne akademske godine namijenjen je diplomiranim studentima nenastavničkih studijskih programa (preddiplomskih i diplomskih sveučilišnih studija te stručnih studija). Kao glavni cilj ovog programa ističe se omogućavanje odgojno-obrazovnim djelatnicima stjecanje pedagoško-andragoških znanja i

¹⁵ Slobodan prijevod kolegija istaknutih u *Tablici 12*.

¹⁶ Kolegiji su preuzeti iz opisa programa *Pedagoško-andragoškog izobraževanja* pri Pedagoškom fakultetu u Kopru, dostupno na:
http://www.pef.upr.si/izobrazevanje/programi_nadaljnijega_izobrazevanja_in_usposabljanja/izp/.

vještina, koje će im omogućiti kvalitetno odgojno-obrazovno djelovanje u osnovnim i srednjim školama. Konkretno, polaznicima se omogućuje stjecanja znanja i vještina s područja pedagogije, psihologije, andragogije, didaktike. Određena znanja i vještine polaznici će steći izvođenjem pedagoške prakse.

Program obuhvaća stjecanje sljedećih kompetencija: kompetencije učinkovitog poučavanja, kompetencije cjeloživotnog učenja, kompetencije vođenja i komunikacije, kompetencije provjeravanja i ocjenjivanja znanja i praćenja napretka učenika te širih profesionalnih kompetencija. Iako nisu navedeni ishodi programa, prema prethodno istaknutim kompetencijama može se uvidjeti slaganje s početno postavljenom kategorizacijom pedagoških kompetencija.¹⁷

Popis kolegija i nastavno opterećenje (P+V+S)		Jednopedmetni studij	Dvopedmetni studij	Studij za obrazovanje odraslih
	OBAVEZNI KOLEGIJI			
1. modul	Psihologija za učitelje (Psihologija za učitelje) 45+15+30			
	Didaktika (Didaktika) 30+15+15			
	Pedagogija – teorija odgoja i andragogija (Pedagogika – teorija vzgoje in andragogika) 30+0+15 15+0+15			
	Praktična primjena (Opazovalna praksa) 0+0+5+10 (DO)	/	/	/
2. modul	Specijalna didaktika (Specialna didaktika) 60-150 sati	Specijalna didaktika 1 (Specialna didaktika 1) 60-120 sati	Specijalna didaktika (Specialna didaktika) 60-120 sati	
		Specijalna didaktika 2 (Specialna didaktika 2) 60-120 sati	Andragoška didaktika (Andragoška didaktika) 60 sati	

¹⁷ Zbog nedostatka ishoda učenja u programu za stjecanje pedagoških i andragoških kompetencija pri Filozofskom fakultetu u Ljubljani, isti se neće analizirati u ovom radu.

		Pedagoška praksa (Pedagoška praksa) 5 tjedana	Pedagoška praksa 1 (Pedagoška praksa 1) 3 tjedna	Pedagoška praksa (Pedagoška praksa) 3 tjedna
			Pedagoška praksa 2 (Pedagoška praksa 2) 3 tjedna	Andragoška praksa (Andragoška praksa) 3 tjedna
3. modul	IZBORNI KOLEGIJI			
	Engleski jezik za učitelje (Angleščina za učitelje) 0+30+0			
	Istraživanje procesa učenja (Raziskovanje učnega procesa) 30+0+30			
	Slovenski jezik za učitelje (Slovenščina za učitelje) 30+0+30			
	Učenici s teškoćama u učenju (Učenci z učnimi težavami) 15+0+15			
	Reguliranje problematičnog ponašanja (Uravnavanje motečega vedenja) 15+0+15			
	Andragoška didaktika (Andragoška didaktika) 30+0+30			
4. modul	Završna primjena rada: Izrada rada Praktični dio (Zaključna aplikativna naloga: Izdelava naloge Praktični del)			

Tablica 13. Popis kolegija pri Filozofskom fakultetu u Ljubljani

Program mogu upisati studenti jednopredmetnog ili dvopredmetnog studija, odnosno studija za obrazovanje odraslih. Kolegiji i nastavno opterećenje podijeljeni su u četiri modula. Pritom prvi modul obuhvaća Skupne pedagoško-psihološke kolegije, odnosno: Psihologiju za učitelje, Didaktiku, Pedagogiju – teorije odgoja i Andragogiju. Drugi modul obuhvaća kolegije Specijalne didaktike i Pedagošku praksu. Treći modul obuhvaća izborne kolegije, od kojih polaznici izabiru jedan. Izborni kolegiji su: Engleski jezik za učitelje, Istraživanje procesa

učenja, Slovenski jezik za učitelje, Učenici s teškoćama u učenju, Reguliranje problematičnog ponašanja i Andragoška didaktika. Zaključni četvrti modul odnosi se na primjenjivost određenog praktičnog problema s područja odgoja i obrazovanja.¹⁸ Ovisno o vrsti studija (jednopedmetni, dvopedmetni i studij za obrazovanje odraslih), razlikuje se i nastavno opterećenje. Kolegiji su zajedno s nastavnim opterećenjem prikazani u *Tablici 13*.¹⁹

c) Filozofski fakultet u Mariboru

Centar za cjeloživotno obrazovanje (Center za vseživljenjsko izobraževanje) pri Filozofskom fakultetu u Mariboru nositelj je programa Pedagoško-andragoško obrazovanje (Pedagoško-andragoško izobraževanje). Program u trajanju od jedne akademske godine izvodi se s ciljem omogućavanja stjecanja temeljnog psihološkog, pedagoškog, andragoškog i didaktičkog znanja, odnosno stjecanja temeljnih vještina za izvođenje odgojno-obrazovnog procesa u osnovnoj i srednjoj školi i drugim odgojno-obrazovnim ustanovama. Program je namijenjen diplomiranim studentima preddiplomskih i diplomskih nenastavničkih studija.

U elaboratu programa Pedagoško-andragoško obrazovanje pri Filozofskom fakultetu u Mariboru nisu navedeni ishodi učenja koji bi ukazivali na razvoj određenih pedagoških kompetencija, stoga se isti neće analizirati u ovom radu.

Popis kolegija i nastavno opterećenje (P+S+SV+LV+TV)²⁰	1. modul	Psihologija učenja i razvoj adolescenata (Psihologija učenja in razvoj mladostnika) 45+15+0+15+0
		Pedagogija (Pedagogika) 30+15+15+0+0
		Didaktika (Didaktika) 45+15+15+0+0
		Rad s učenicima s posebnim potrebama (Delo z otroki z posebnimi potrebami) 30+15+0+0+0
		Andragogija (Andragogika) 30+15+0+0+0
		Predmetna didaktika

¹⁸ Slobodan prijevod kolegija istaknutih u *Tablici 13*.

¹⁹ Kolegiji su preuzeti iz programa *Pedagoško-andragoška izobrazba za strokovne delavce v osnovnih in srednjih šolah* pri Filozofskom fakultetu u Ljubljani, dostupno na: <http://www.ff.uni-lj.si/Portals/0/Dokumenti/CPI/ProgramiZalzpopolnjevanje/predstaviteni%20zbornik%20PAI%20FF%20UL.pdf>.

²⁰ TV = terenske vježbe.

		(Predmetna didaktika)
	2. modul	Uvodni interdisciplinarni praktikum (Uvajalni interdisciplinarni praktikum) 0+30+0+60+0
		Pedagoški praktikum (Pedagoški praktikum)
	3. modul	Izborni kolegij ²¹

Tablica 14. Popis kolegija pri Filozofskom fakultetu u Mariboru

Izvođenje programa raspoređeno je u tri modula. Prvi modul obuhvaća sljedeće obvezne kolegije: Psihologija učenja i razvoj adolescenata, Pedagogija, Didaktika, Rad s učenicima s posebnim potrebama, Andragogija i Predmetna didaktika. U drugom modulu izvodi se kolegiji Uvodni interdisciplinarni praktikum i Pedagoški praktikum. Treći modul obuhvaća jedan izborni kolegij sa skupnog popisa izbornih kolegija na fakultetu, kojeg polaznici biraju u skladu s vlastitim interesima.²² Kolegiji su zajedno s nastavnim opterećenjem prikazani u *Tablici 14*.²³

6. Rezultati istraživanja

6.1. Rezultati analize postavljenih ciljeva, trajanja i organizacije programa

Analizom programa za stjecanje pedagoške kompetencije pri visokim učilištima obuhvaćenim ovim istraživanjem, utvrđeno je preklapanje u postavljenim ciljevima. U svim je programima istaknuto da se provode s ciljem omogućavanja stjecanja pedagoške kompetencije za učitelje. No, za razliku od hrvatskih programa koji su usmjereni isključivo na stjecanje pedagoških kompetencija, programi koji se provode na tri prikazana fakulteta u Sloveniji (Pedagoškom fakultetu u Kopru, Filozofskom fakultetu u Ljubljani te Filozofskom fakultetu u

²¹ Popis izbornih kolegija koje polaznici mogu upisati dostupan na: <http://www.ff.um.si/dotAsset/50651.pdf>

²² Slobodan prijevod kolegija istaknutih u *Tablici 14*.

²³ Kolegiji su preuzeti s web stranice Filozofskog fakulteta u Mariboru, dostupno na:

<http://www.ff.um.si/centri/cvi/studijski-programi-za-izpopolnjevanje-izobrazbe/predmetnik-pai.dot>.

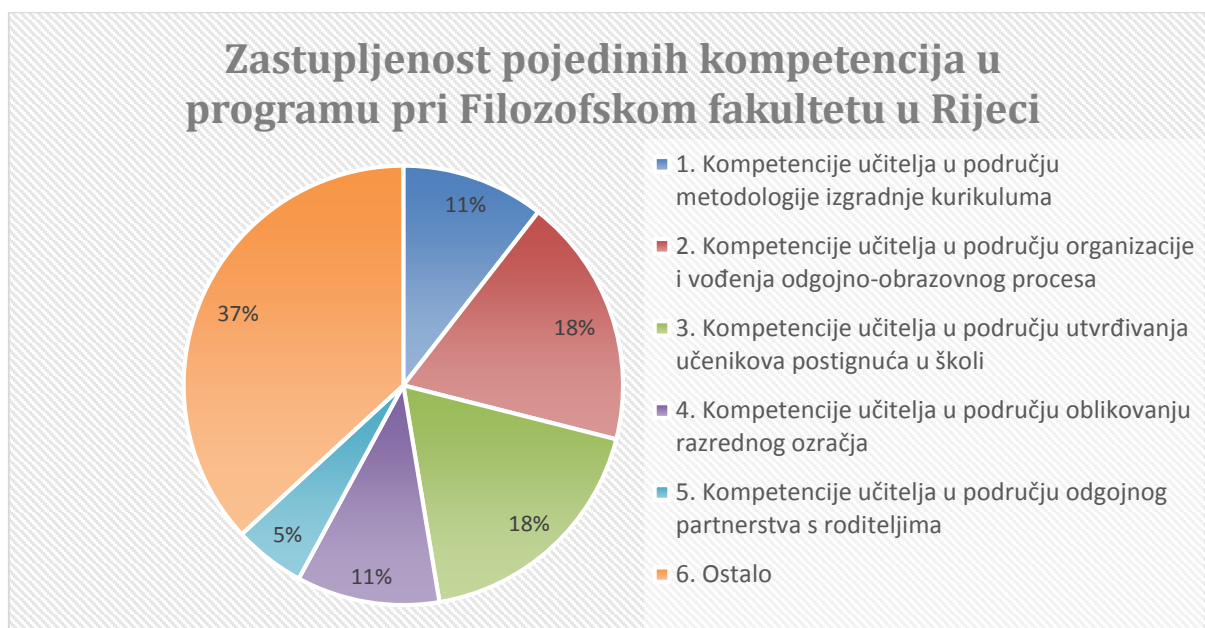
Mariboru) kao cilj navode i mogućnost stjecanja andragoških kompetencija. Dakle, programi za stjecanje pedagoških kompetencija u Sloveniji uključuju i andragoške kompetencije, odnosno omogućuju stjecanje znanja, vještina i sposobnosti potrebnih za učenje i poučavanje odraslih osoba. Ukoliko se promotre zakonske regulative za stjecanje pedagoških kompetencija, može se uočiti kako je obveza stjecanja pedagoških kompetencija osim za rad budućih predmetnih učitelja u osnovnoj školi, također nužna i za rad predmetnih učitelja u srednjoj školi. Naime, zbog različitosti u razvojnim i ostalim karakteristikama učenika srednjih škola nasuprot učenika osnovnih škola, nužno je da učitelji budu osposobljeni za prilagodbu načina rada navedenim karakteristikama. Pritom andragoške kompetencije mogu predmetnim učiteljima srednjih škola uvelike olakšati rad s učenicima, odnosno učenje i poučavanje te ostale zadaće.

Nadalje, svaki od programa pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke izobrazbe u Republici Hrvatskoj traje dva semestra, odnosno jednu akademsku godinu. Programi za stjecanje pedagoške kompetencije u Sloveniji također traju jednu akademsku godinu, no određene se razlike očituju u organizaciji izvođenja programa. Polaznici Pedagoško-andragoške izobrazbe za strukovne djelatnike u osnovnim i srednjim školama pri Filozofskom fakultetu u Ljubljani program mogu upisati kao jednopredmetni ili dvopredmetni studij, odnosno kao studij za obrazovanje odraslih, koji je u svojoj djelatnosti više usmjeren na stjecanje andragoških kompetencija polaznika. Ostali prikazani programi u Sloveniji te svi prikazani programi u Republici Hrvatskoj nemaju takvu organizacijsku strukturu, odnosno program pojedinog visokog učilišta jednak je za sve polaznike tog programa.

6.2. Rezultati analize ishoda učenja (kompetencija)

Prema zastupljenosti, odnosno brojnosti ishoda u pojedinom području kompetencija izračunati su postoci, koji ukazuju na prevladavajuće kompetencije čije se stjecanje potiče pojedinim programom. Primjerice, program za stjecanje pedagoške kompetencije pri Filozofskom fakultetu u Rijeci podjednako je usmjeren na stjecanje kompetencija u područjima organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa te utvrđivanja učenikova postignuća u školi (18%). Zastupljenost ishoda usmjerenih na stjecanje znanja i vještina u područjima metodologije izgradnje kurikuluma i oblikovanja razrednog ozračja ponešto je manja od prethodno istaknutih (11%), dok je najmanje ishoda usmjereno na stjecanje kompetencija u području odgojnog partnerstva s roditeljima (5%). Najveća zastupljenost ishoda pripada

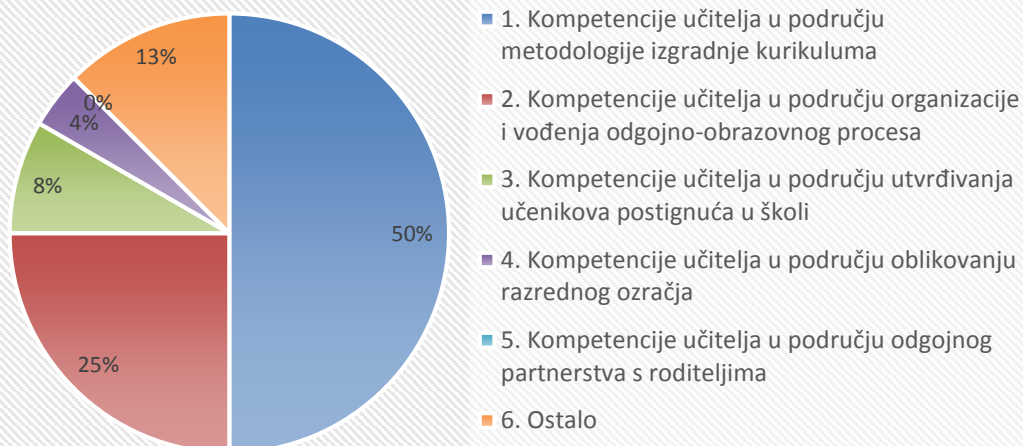
kategoriji Ostalo, koja obuhvaća ishode u funkciji stjecanja raznih kompetencija – digitalne, psihološke, sposobnost učenja, kompetencije potrebne za suradnju s ostalim djelatnicima u školi i izvanškolskim institucijama te kulturalnu osviještenost i izražavanje (37%). (Slika 1.) Iako kategorija Ostalo obuhvaća više različitih kompetencija, neke od kompetencija iz ove kategorije prepoznate su kao ključne kompetencije za cjeloživotno učenje, koje su također relevantne u cjeloživotnom obrazovanju učitelja (digitalna kompetencija, sposobnost učenja te kulturalna osviještenost i izražavanje).

Slika 1. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Filozofskom fakultetu u Rijeci

U programu za stjecanje pedagoške kompetencije pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu najviše su zastupljeni ishodi u području metodologije izgradnje kurikulumu (50%). Slijede ishodi u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa (25%) te ishodi iz kategorije Ostalo (13%). Zastupljenost ishoda u području utvrđivanja učenikova postignuća u školi iznosi 8%, dok zastupljenost ishoda u području oblikovanja razrednog ozračja iznosi 4%. U ovom programu ne postoje ishodi koji se vežu uz stjecanje kompetencija u području odgojnog partnerstva s roditeljima. (Slika 2.)

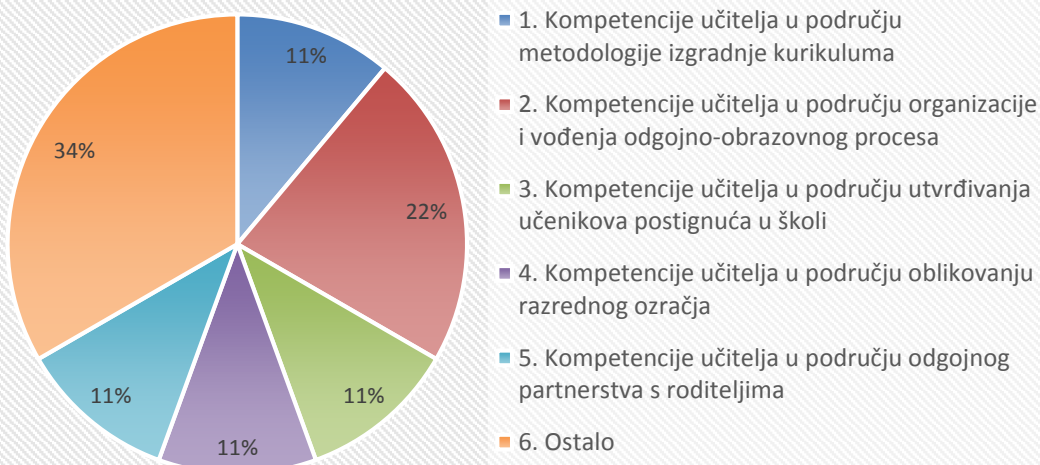
Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu

Slika 2. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu

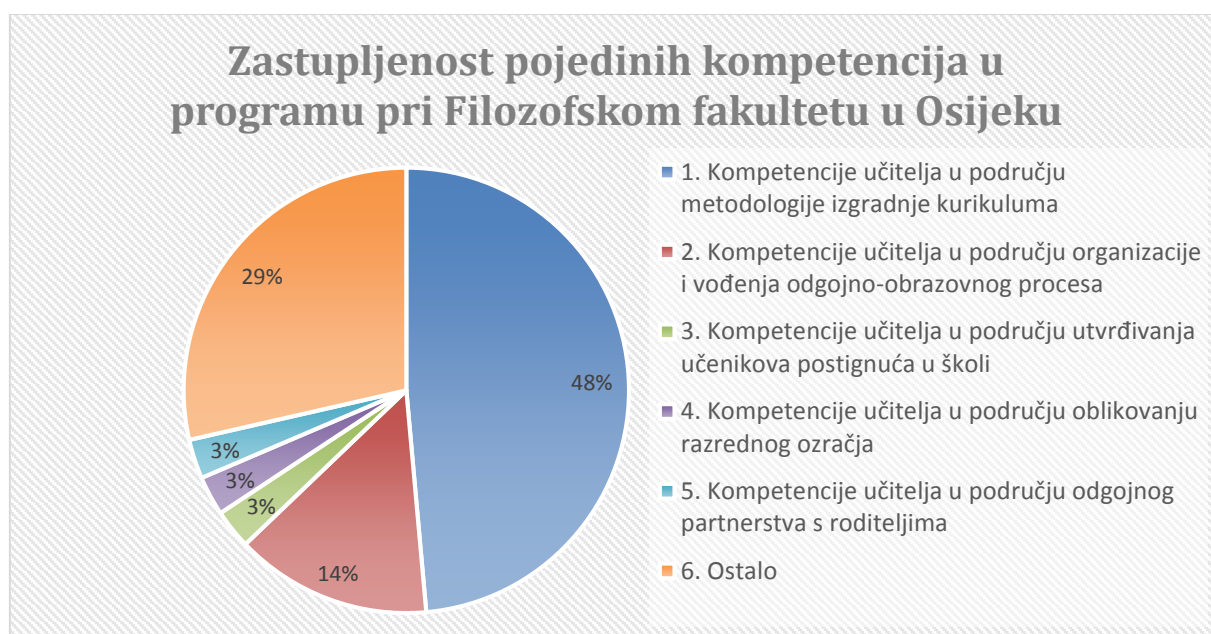
Analiza ishoda učenja u programu za stjecanje pedagoške kompetencije pri Filozofskom fakultetu u Splitu ukazuje na najveću zastupljenost ishoda u kategoriji Ostalo (34%). Podjednaka je zastupljenost ishoda u područjima metodologije izgradnje kurikulumuma, utvrđivanja učenikova postignuća u školi, oblikovanja razrednog ozračja te odgojnog partnerstva s roditeljima (11%). U području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa zastupljenost ishoda iznosi 22%. (Slika 3.)

Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Filozofskom fakultetu u Splitu

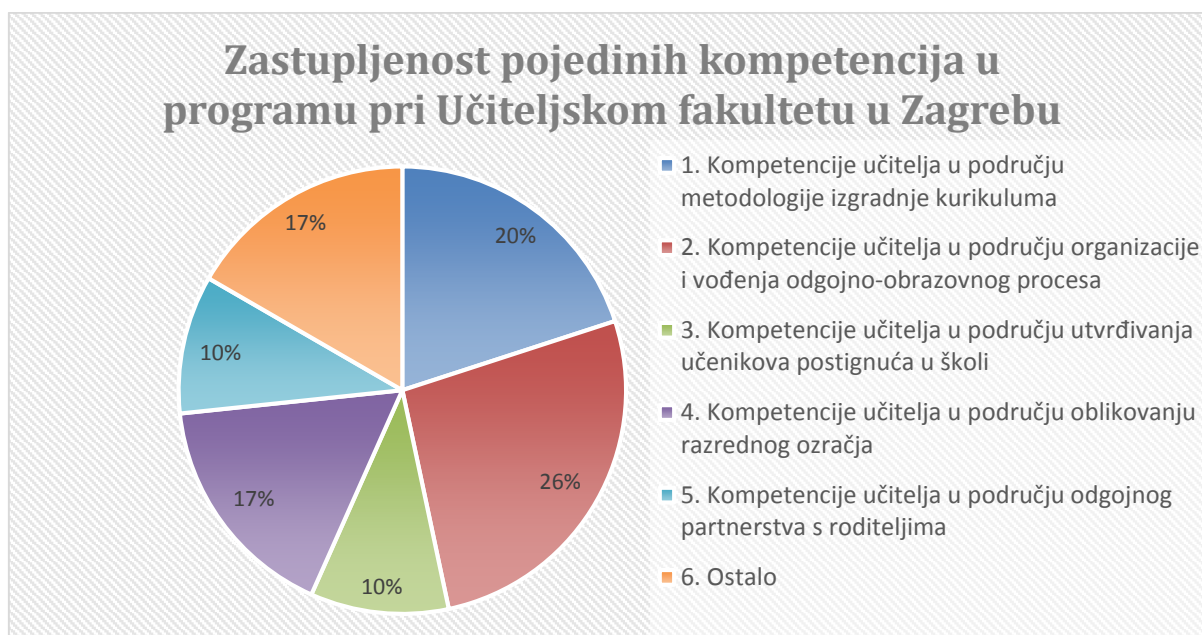
Slika 3. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Filozofskom fakultetu u Splitu

Prevladavajući ishodi u programu za stjecanje pedagoške kompetencije pri Filozofskom fakultetu u Osijeku jesu oni iz područja metodologije izgradnje kurikuluma (48%). Slijede ishodi iz kategorije Ostalo (29%) te ishodi istaknuti u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa (14%). Podjednako su zastupljeni ishodi u područjima utvrđivanja učenikova postignuća u školi, oblikovanja razrednog ozračja te odgojnog partnerstva s roditeljima (3%). (Slika 4.)

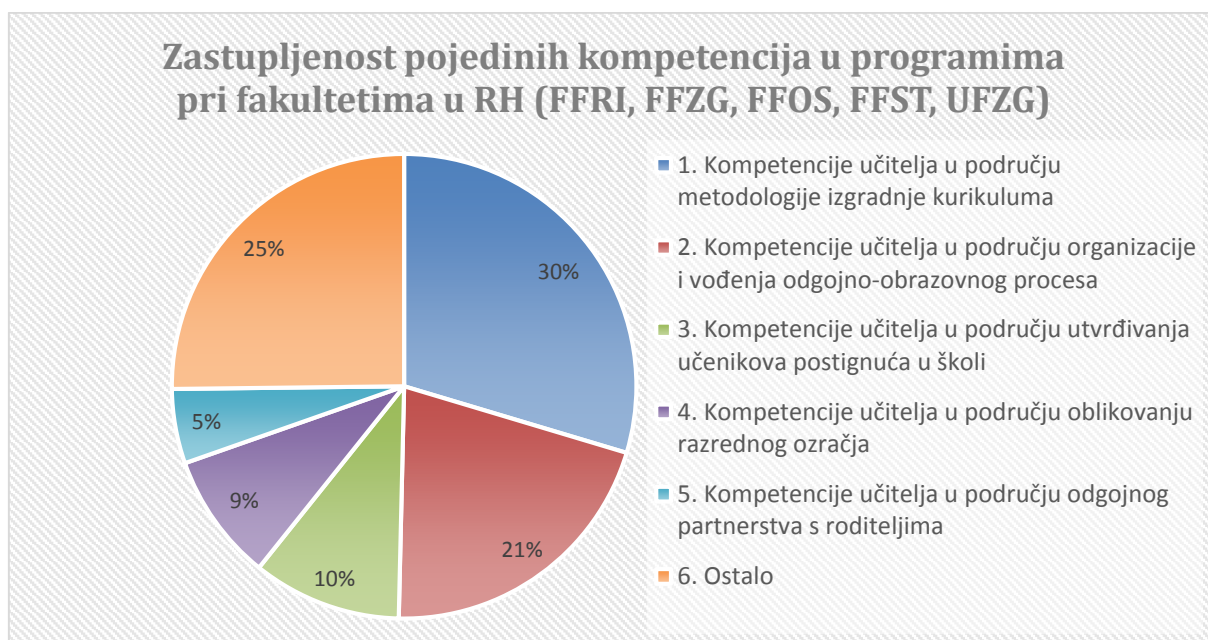
Slika 4. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Filozofskom fakultetu u Osijeku

Pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu najveća je zastupljenost ishoda povezanih sa stjecanjem kompetencija u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa, koja iznosi 26%. Slijedi zastupljenost ishoda u području metodologije izgradnje kurikuluma (20%). Podjednaka je zastupljenost ishoda u području oblikovanja razrednog ozračja te ishoda iz kategorije Ostalo (17%). Također, podjednako su i najmanje zastupljeni ishodi u području utvrđivanja učenikova postignuća u školi, odnosno ishoda u području odgojnog partnerstva s roditeljima (10%). (Slika 5.)

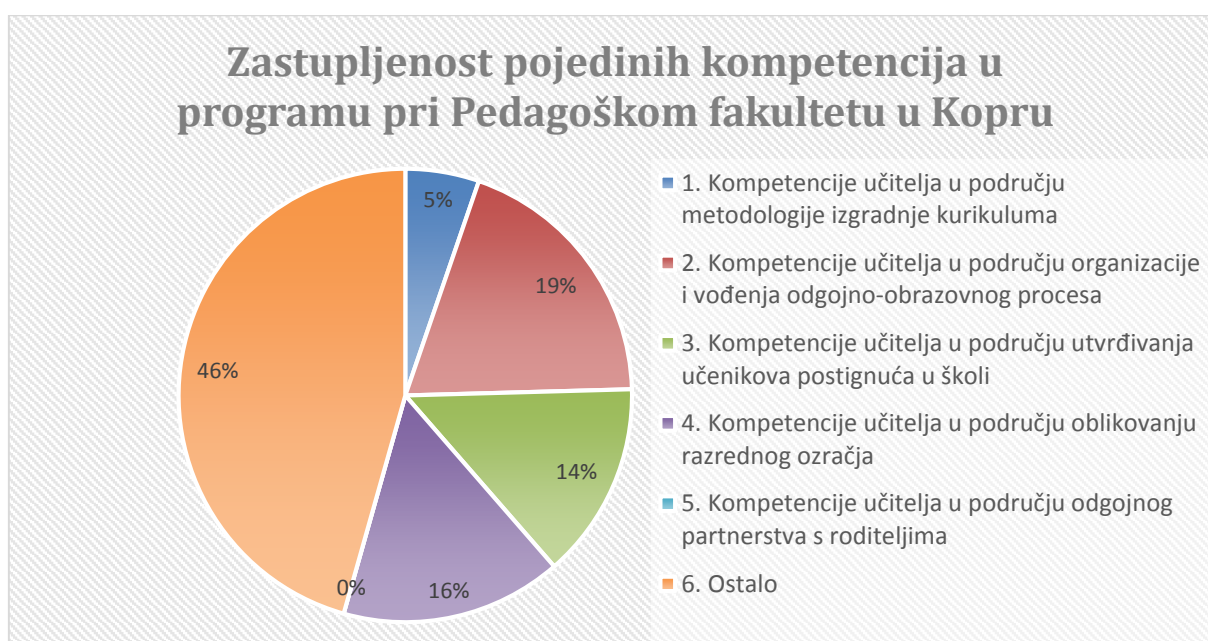
Slika 5. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu

Sveukupna analiza zastupljenosti pojedinih kompetencija u programima za stjecanje pedagoške kompetencije pri fakultetima obuhvaćenim ovim istraživanjem, a na području Republike Hrvatske, ukazuje na prevladavajuću zastupljenost ishoda u području metodologije izgradnje kurikulumu (30%). Ishodi istaknuti u kategoriji Ostalo čine 25%. Visoka zastupljenost ishoda iz kategorije Ostalo ukazuje na usmjerenost programa prema stjecanju ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje, što je opravdano u kontekstu analize programa za stjecanje pedagoških kompetencija, koji se provode upravo kao programi cjeloživotnog obrazovanja učitelja. Nadalje, ishodi u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa čine 21% ukupnih ishoda. Slijede ishodi iz područja utvrđivanja učenikova postignuća u školi (10%) te ishodi iz područja oblikovanja razrednog ozračja (9%). Rezultati analize ishoda prema područjima pedagoške kompetencije ukazuju na popriličnu zanemarivost područja koje obuhvaća osposobljavanje budućih učitelja za odgojno partnerstvo s roditeljima. Naime, zastupljenost ishoda u području odgojnog partnerstva s roditeljima čini 5% ukupnih ishoda. (Slika 6.)

Slika 6. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programima pri fakultetima diljem Republike Hrvatske (Filozofskim fakultetima u Rijeci, Zagrebu, Osijeku i Splitu te Učiteljskom fakultetu u Zagrebu)

U programu za stjecanje pedagoške kompetencije pri Pedagoškom fakultetu u Kopru najzastupljeniji ishodi pripadaju kategoriji Ostalo (46%). Slijede ishodi iz područja organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa (19%) te iz područja oblikovanja razrednog ozračja (16%), odnosno utvrđivanja učenikova postignuća u školi (14%). Zastupljenost ishoda iz područja metodologije izgradnje kurikuluma je 5%, dok ishodi iz područja odgojnog partnerstva s roditeljima nisu navedeni u programu. (Slika 7.)

Slika 7. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Pedagoškom fakultetu u Kopru

U elaboratu pedagoško-andragoške izobrazbe pri Filozofskom fakultetu u Ljubljani te Filozofskom fakultetu u Mariboru ishodi učenja nisu istaknuti, stoga se isti u ovom radu nisu analizirali.

Komparativnom analizom ishoda učenja programa za stjecanje pedagoških kompetencija u Republici Hrvatskoj i Sloveniji moguće je uočiti sličnost u visokoj zastupljenosti ishoda u kategoriji Ostalo, koja većinom obuhvaća ključne kompetencije za cjeloživotno učenje. S obzirom da su programi za stjecanje pedagoških kompetencija u Republici Hrvatskoj i Sloveniji osmišljeni kao programi cjeloživotnog obrazovanja učitelja, opravdana je zastupljenost ishoda koji potiču razvoj ključnih kompetencija (digitalnu kompetenciju, sposobnost učenja, kulturalna osviještenost i izražavanje). Sličnost se također očituje u niskoj zastupljenosti ishoda u području odgojnog partnerstva s roditeljima. U Republici Hrvatskoj je postotak zastupljenosti 5%, dok u slovenskim programima uopće nisu istaknuti ishodi u području odgojnog partnerstva s roditeljima. Iz navedenih rezultata analize moguće je uočiti kako se nedovoljno potiče razvoj kompetencija budućih učitelja za rad s roditeljima. Odgojno partnerstvo roditelja i škole bitno je utoliko što su obitelj i škola kao čimbenici djetetovog (učenikovog) socijalnog razvoja međusobno ovisni i nedjeljivi, stoga se od budućih učitelja također očekuje kompetentnost u ovom području. Osim navedenih sličnosti, komparativna analiza rezultata ishoda učenja programa u Republici Hrvatskoj i Sloveniji ukazuje na različitost u zastupljenosti ishoda učenja u području metodologije izgradnje kurikulumu. U hrvatskim je programima kompetentnost budućih učitelja u području metodologije izgradnje kurikulumu prepoznata kao vrlo važna. U prilog tome pripisuje se podatak o najvećoj zastupljenosti ishoda upravo u ovom području (30%). Nasuprot navedenom, rezultati analize ishoda učenja slovenskih programa ukazuju na najmanju zastupljenost ishoda u području metodologije izgradnje kurikulumu (5% ukupnih ishoda).

6.3. Rezultati analize sadržaja u okviru programa (kolegija)

Kolegiji su prema kriteriju obvezatnosti u većini programa podijeljeni u dvije skupine: obvezni ili izborni. Izuzetak je Filozofski fakultet u Zagrebu, gdje se u sklopu programa osim obveznih i izbornih također izvode obvezni i izborni kolegiji. Pri Filozofskom fakultetu u Rijeci u sklopu programa za stjecanje pedagoških kompetencija izvodi se 10 obveznih te 13 izbornih kolegija. Filozofski fakultet u Zagrebu nositelj je 5 obveznih, 6 izbornih, odnosno 5 obveznih

izbornih kolegija. Pri Filozofskom fakultetu u Osijeku se u sklopu programa izvodi 8 obveznih te 6 izbornih kolegija, od kojih polaznici biraju jedan kolegij prema vlastitom izboru. U sklopu programa koji se izvodi pri Filozofskom fakultetu u Splitu provodi se 12 obveznih kolegija i 8 izbornih. Od izbornih kolegija polaznici također upisuju jedan prema vlastitom izboru. Pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu se provodi 10 obveznih te 14 izbornih kolegija, od kojih su polaznici dužni upisati 2 kolegija. U Sloveniji se pri Pedagoškom fakultetu u Kopru izvodi 8 obveznih i 7 izbornih kolegija. Organizacija kolegija te općenito izvođenje programa ponešto se razlikuje pri Filozofskom fakultetu u Ljubljani te Filozofskom fakultetu u Mariboru, gdje su kolegiji razvrstani prema modulima. Pri Filozofskom fakultetu u Ljubljani kolegiji su razvrstani u 4 modula. Prvi modul obuhvaća Skupne pedagoško-psihološke kolegije, dok drugi modul objedinjuje kolegije Specijalna didaktika i Pedagoška praksa. Kolegiji oba modula su obvezni. Treći modul čini 6 izbornih kolegija, od kojih polaznici izabiru jedan. Četvrti modul obavezan je za sve polaznike, a obuhvaća izradu i primjenu završnog rada. U sklopu programa pri Filozofskom fakultetu u Mariboru izvodi se 8 obveznih i 7 izbornih kolegija, od kojih polaznici odabiru jedan prema vlastitom izboru. Kolegiji koji se izvode pri Filozofskom fakultetu u Mariboru također su razvrstani prema modulima, točnije u 3 modula.

Karakterističnost svih programa je izvođenje, odnosno odabir izbornih kolegija, gdje se polaznicima omogućuje odabir izbornog kolegija (ili više njih) prema vlastitim interesima, no uvjet je ispunjavanje norme ECTS bodova (30 ili 60 ECTS bodova). Kolegiji su prema trima kriterijima (kriteriju obvezatnosti, području pedagoške kompetencije te s obzirom na fakultet pri kojem se izvode) razvrstani u *Tablici 15*.

<u>Legenda:</u>		
	- obvezni kolegij	P – broj sati predavanja
	- izborni kolegij	V – broj sati vježbi
	- obvezni izborni kolegij	S – broj sati seminara

**PODRUČJA PEDAGOŠKE KOMPETENCIJE I NASTAVNO
OPTEREĆENJE**

		Pedagoško P+V+S	Psihološko P+V+S	Didaktičko P+V+S	Metodičko P+V+S	Ostalo P+V+S
FAKULTETI I KOLEGIJI	Filozofski fakultet u Rijeci	Opća pedagogija 25+0+0	Razvojna psihologija 25+0+0	Primjena računala u nastavi 20+0+0	Metodika predmeta 15+0+15	Osnove jezične kulture 20+0+0
		Metodologija istraživanja u obrazovanju 20+0+0		Didaktika 40+0+0		
				Poučavanje učenika s posebnim potrebama 20+0+0	Didaktička dokimologija 14+0+0	Školsko-nastavna praksa 0+30+0
		Edukacijska psihologija 40+0+0				
		Psihologija kreativnosti 14+0+0				
		Filozofija odgoja 14+0+0	Psihologija darovitih učenika 14+0+0			
			Obrazovanje odraslih 14+0+0			
		Obrazovna politika 14+0+0	Psihologija komuniciranja 14+0+0			
		Odgoj i obrazovanje za demokratsko građanstvo 14+0+0				
		Povijest odgoja i obrazovanja 14+0+0				
		Sociologija obrazovanja 14+0+0				
		Obitelj i prevencija asocijalnih oblika ponašanja 14+0+0				

		Prevenција nasilja nad djecom 14+0+0				
		Školski menadžment 14+0+0				
Filozofski fakultet u Zagrebu		Sustavna pedagogija 20+0+10	Psihologija odgoja i obrazovanja 15+0+15	Didaktika 20+0+10	Metodika predmeta 15+0+15	Govorništvo za nastavnike 6+0+6
		Filozofija odgoja 12+0+0	Inteligencija i školski uspjeh 6+0+6	Informacijske tehnologije u obrazovanju 6+6+0	Školska praksa 25 sati hospitacije+5 održanih sati	Hrvatski jezik za nastavnike 6+0+6
		Sociologija obrazovanja 12+0+0	Rad s nadarenim učenicima 12+0+0	Evaluacija tretmana u obrazovanju 8+0+4		Njega glasa 6+6+0
		Cjeloživotno obrazovanje 6+0+6		Temeljna nastavna umijeća 6+0+6		
		Opća pedagogija 20+0+0	Psihologija odgoja i obrazovanja 20+0+0	Didaktika 20+0+0	Metodika nastave 1 20+0+0	Govorna i pisana kultura u nastavi 15+0+0
		Školska pedagogija 20+0+0	Temelji opće i razvojne psihologije 20+0+0	Teorije kurikuluma 20+0+0	Metodika nastave 2 0+30+0	
	Metodologija pedagoških istraživanja 20+0+0	Psihologija djece s posebnim potrebama 15+0+0	Upravljanje razredom – razredni menadžment 15+0+0			
	Odgoj za stvaralaštvo 15+0+0					
		Primijenjena razvojna psihologija 15+0+0				
Filozofski fakultet u Splitu		Opća pedagogija 20+0+0	Razvojna psihologija 20+0+0	Didaktika 20+0+0	Metodika područja 20+20+0	Komunikacijske vještine 15+0+0
		Sociologija odgoja i obrazovanja 20+0+0	Psihologija odgoja i obrazovanja 20+0+0	Suvremene tehnologije u nastavi 20+0+0	Praksa u nastavi 0+30+0	Poslovna etika 15+0+0

		Kurikulum suvremene škole 20+0+0		Samovrednovanje i vrednovanje u nastavi 20+0+0		
		Pedagogija djece s posebnim potrebama 20+0+0				
		Socijalna pedagogija 20+0+0				
		Odgoj i obrazovanje za demokratsko građanstvo 15+0+0				
		Odabrana poglavlja 15+0+0				
		Andragogija 15+0+0				
		Alternativne pedagoške konceptije 15+0+0				
		Sociologija djetinjstva 15+0+0				
		Odgoj i obrazovanje za održivi razvoj 15+0+0				
Učiteljski fakultet u Zagrebu		Pedagogija 20+0+0	Osnove opće i razvojne psihologije 20+0+0	Didaktika 30+0+0	Metodika nastavnih predmeta u području prirodnih, biotehnoloških i biomedicinskih znanosti 10+30+10	Suradnja roditelja i škole 10+0+0
		Inkluzivna pedagogija 15+0+0		Evaluacija u obrazovanju 10+0+0		Upravljanje stresom 10+0+0
		Vođenje razreda i disciplina 15+0+0	Edukacijska psihologija 20+0+0	Kultura (samo) vrednovanja 10+0+0		
		Cjeloživotno obrazovanje 10+0+0	Pozitivna psihologija u odgoju i obrazovanju 15+0+0	Primjena IKT u obrazovanju 10+0+0	Metodika nastavnih predmeta u području društvenih i	
				Problemska nastava u		

		Škola kao odgojno-obrazovna organizacija 10+0+0	Psihologija darovitosti 10+0+0	području prirodnih, biotehnoških i biomedicinskih znanosti 10+0+0	humanističkih znanosti 10+30+10	
		Nasilje nad djecom 10+0+0	Psihologija komuniciranja 10+0+0	Učenje istraživanjem u području prirodnih, biotehnoških i biomedicinskih znanosti 10+0+0	Metodika nastavnih predmeta u području tehničkih znanosti 10+30+10	
		Prevenција zlostavljanja i rizičnog ponašanja 10+0+0	Psihologija umjetnosti 10+0+0			
PODRUČJA PEDAGOŠKE KOMPETENCIJE²⁴						
		Pedagoško	Psihološko	Didaktičko	Metodičko	Ostalo
Pedagoški fakultet u Kopru		Osnove pedagogije	Psihologija djece i adolescenata	Didaktika	Pedagoška praksa	Sociologija obitelji
		Specijalna pedagogija				
		Pedagoško istraživanje				Psihologija ličnosti
		Andragogija				
		Vodenje razreda	Suradničke vještine u nastavi			
		Inkluzivna pedagogija				
	Rad s učenicima s posebnim potrebama i teškoćama u učenju					
Filozofski fakultet u Ljubljani		Pedagogija – teorija odgoja i andragogija	Psihologija za učitelje	Didaktika	Praktična primjena	Engleski jezik za učitelje
		Istraživanje procesa učenja		Specijalna didaktika	Pedagoška praksa	
		Učenici s teškoćama u učenju		Andragoška praksa	Završna primjena rada	Slovenski jezik za učitelje
		Reguliranje problematičnog ponašanja				

²⁴ Nastavno opterećenje nije prikazano zbog različitosti u organizaciji.

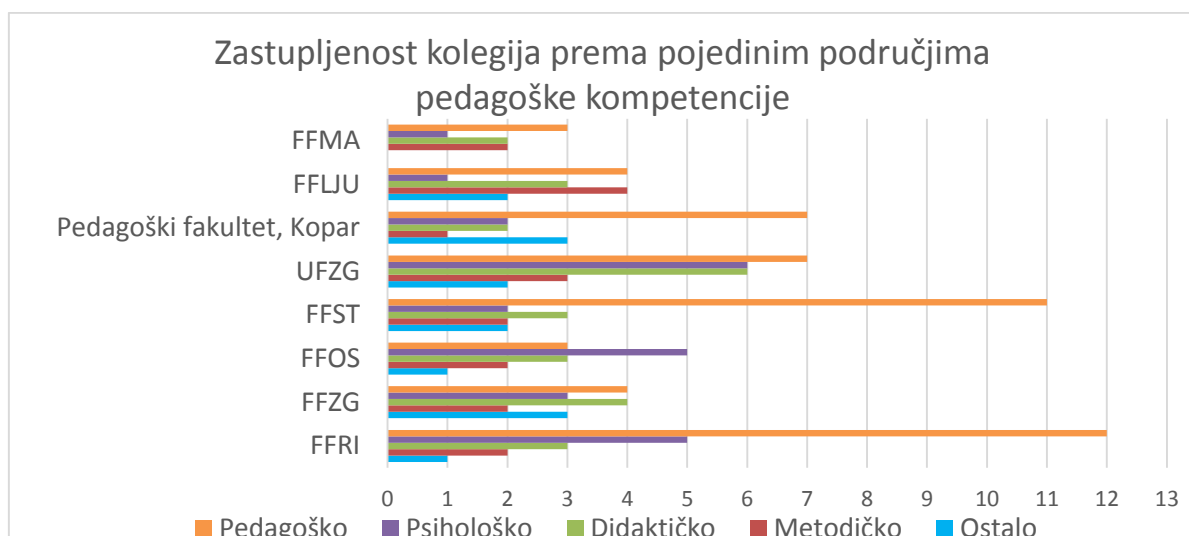
Filozofski fakultet u Mariboru	Pedagogija	Psihologija učenja i razvoj adolescenata	Didaktika	Uvodni interdisciplinarni praktikum
	Rad s učenicima s posebnim potrebama		Predmetna didaktika	
	Andragogija			Pedagoški praktikum

Tablica 15. Skupni prikaz kolegija razvrstanih prema obvezatnosti, područjima pedagoške kompetencije te fakultetima pri kojima se izvode

Analizom sadržaja (kolegija) utvrđeno je da se pri većini visokih učilišta u Hrvatskoj u sklopu programa za stjecanje pedagoških kompetencija izvode kolegiji čiji je sadržaj moguće svrstati u pedagoško područje. Konkretno, pri Filozofskim fakultetima u Rijeci i Splitu te Učiteljskom fakultetu u Zagrebu većina kolegija pripada upravo pedagoškom području. U sklopu programa za stjecanje pedagoških kompetencija pri Filozofskom fakultetu u Rijeci izvodi se 12 kolegija s područja pedagogije, što čini 52,17% svih kolegija. Filozofski fakultet u Splitu nositelj je 11 kolegija s područja pedagogije koji se izvode u sklopu programa za stjecanje pedagoških kompetencija, što čini 55% svih kolegija. Pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu broj kolegija s područja pedagogije je 7, odnosno 29,17% svih kolegija. Pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu podjednako se izvode kolegiji s područja pedagogije i didaktike (25%), dok Filozofski fakultet u Osijeku čini iznimku. Pri Filozofskom fakultetu u Osijeku najviše se izvode kolegiji s područja psihologije - njih 5, što čini 35,71% svih kolegija.

Analiza sadržaja (kolegija) slovenskih programa također ukazuje na zastupljenost kolegija pedagoškog sadržaja. U sklopu programa za stjecanje pedagoških i andragoških kompetencija pri Pedagoškom fakultetu u Kopru izvodi se 7 kolegija pedagoškog sadržaja, što čini 46,67% ukupnih kolegija ovog programa. Pri Filozofskom fakultetu u Ljubljani podjednaka je zastupljenost pedagoških i didaktičkih kolegija (25%), dok pri Filozofskom fakultetu u Mariboru prevladavaju pedagoški kolegiji (37,5%).

Prema kriteriju sadržaja kolegija moguće je utvrditi sličnost među hrvatskim i slovenskim programima te zaključiti kako većina kolegija koji se izvode u sklopu programa za stjecanje pedagoških kompetencija obuhvaća sadržaje s područja pedagogije. Zastupljenost kolegija prema pojedinim područjima pedagoške kompetencije prikazana je na *Slici 8.*, dok je zastupljenost istog izražena u postocima prikazana u *Tablici 16.*

Slika 8. Zastupljenost kolegija prema pojedinim područjima pedagoške kompetencije

		FFRI	FFZG	FFOS	FFST	UFZG	Pedagoški fakultet Kopar	Filozofski fakultet u Ljubljani	Filozofski fakultet u Mariboru
Područja pedagoške kompetencije	Pedagoško	52,17%	25,00%	21,43%	55,00%	29,17%	46,67%	28,57%	37,5%
	Psihološko	21,74%	18,75%	35,71%	10,00%	25,00%	13,33%	7,14%	12,5%
	Didaktičko	13,04%	25,00%	21,43%	15,00%	25,00%	13,33%	21,43%	25,00%
	Metodičko	8,70%	12,50%	14,29%	10,00%	12,50%	6,67%	28,57%	25,00%
	Ostalo	4,35%	18,75%	7,14%	10,00%	8,33%	20,00%	14,29%	0,00%

Tablica 16. Zastupljenost kolegija prema pojedinim područjima pedagoške kompetencije izražena u postocima

Analiza sadržaja (kolegija) u ovom radu također podrazumijeva analizu nastavnog opterećenja obveznih i izbornih kolegija, odnosno svih kolegija prikazanih visokih učilišta prema područjima. Pri Filozofskom fakultetu u Rijeci najveće je nastavno opterećenje kolegija u pedagoškom području (42,26%) unutar kojeg prevladava nastavno opterećenje izbornih kolegija (65,97%). Od ukupnog nastavnog opterećenja kolegija pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu, najveći postotak zauzimaju kolegiji pedagoškog i didaktičkog sadržaja (23,40%), pri čemu u oba područja prevladava zastupljenost nastavnog opterećenja obveznih kolegija

(45,46%). Najveće nastavno opterećenje kolegija koji se izvode pri Filozofskom fakultetu u Osijeku odnosi se na kolegije pedagoškog sadržaja (28,30%), pri čemu nastavno opterećenje obveznih kolegija iznosi 53,33% ukupnog broja sati u tom području. Prevladavajuće nastavno opterećenje kolegija pri Filozofskom fakultetu u Splitu također se odnosi na kolegije pedagoškog sadržaja (48,72%), odnosno obvezne kolegije u toj domeni (52,63%). Suprotno navedenom, najveće nastavno opterećenje kolegija pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu odnosi se na kolegije metodičkog sadržaja (30,38%).

Karakterističnost svih prikazanih programa za stjecanje pedagoških kompetencija u Republici Hrvatskoj jest da su kolegiji metodičkog sadržaja obvezni pri svim fakultetima. Analiza nastavnog opterećenja kolegija pri fakultetima u Republici Hrvatskoj ukazuje na prevladavajuću nastavnu opterećenost kolegija pedagoškog sadržaja. Izuzetak je Učiteljski fakultet u Zagrebu, s prevladavajućim nastavnim opterećenjem kolegija metodičkog sadržaja. Također, analizom je utvrđeno da pri većini fakulteta u Republici Hrvatskoj obvezni kolegiji imaju veće nastavno opterećenje u odnosu na izborne. Pritom izuzetak čini Filozofski fakultet u Rijeci, gdje je nastavno opterećenje izbornih kolegija u pedagoškom području veće u odnosu na obvezne kolegije iz istog područja. (*Tablica 17.*)

Nastavno opterećenje kolegija koji se izvode u sklopu programa pri fakultetima u Sloveniji nije prikazano zbog prethodno istaknute neusklađenosti u organizaciji.

<u>Legenda:</u>	
	- nastavno opterećenje obveznih kolegija
	- nastavno opterećenje izbornih kolegija
	- nastavno opterećenje obveznih izbornih kolegija
	- nastavno opterećenje svih kolegija

		Pedagoško	Psihološko	Didaktičko	Metodičko	Ostalo
Filozofski fakultet u Rijeci	Nastavno opterećenje obveznih kolegija	34,03%	60,75%	81,08%	100,00%	100,00%
	Nastavno opterećenje izbornih kolegija	65,97%	39,25%	18,92%	-	-

	Nastavno opterećenje svih kolegija u području	42,26%	23,67%	16,37%	13,27%	4,43%
Filozofski fakultet u Zagrebu	Nastavno opterećenje obveznih kolegija	45,46%	55,56%	45,46%	100,00%	-
	Nastavno opterećenje izbornih kolegija	18,18%	22,22%	36,36%	-	33,33%
	Nastavno opterećenje obveznih izbornih kolegija	36,36%	22,22%	18,18%	-	66,67%
	Nastavno opterećenje svih kolegija u području	23,40%	19,15%	23,40%	21,28%	12,77%
	Nastavno opterećenje obveznih kolegija	53,33%	57,14%	72,73%	100,00%	-
Filozofski fakultet u Osijeku	Nastavno opterećenje izbornih kolegija	46,67%	42,86%	27,27%	-	100,00%
	Nastavno opterećenje svih kolegija u području	28,30%	26,42%	20,75%	18,87%	5,66%
	Nastavno opterećenje obveznih kolegija	52,63%	100,00%	100,00%	100,00%	-
Filozofski fakultet u Splitu	Nastavno opterećenje izbornih kolegija	46,67%	-	-	-	100,00%
	Nastavno opterećenje svih kolegija u području	48,72%	10,26%	15,38%	17,95%	7,69%
	Nastavno opterećenje obveznih kolegija	55,55%	64,71%	37,50%	100,00%	-
Učiteljski fakultet u	Nastavno opterećenje obveznih kolegija	55,55%	64,71%	37,50%	100,00%	-

	Nastavno opterećenje izbornih kolegija	44,45%	35,29%	62,50%	-	100,00%
	Nastavno opterećenje svih kolegija u području	22,78%	21,53%	20,25%	30,38%	5,06%

Tablica 17. Prikaz nastavnog opterećenja obveznih i izbornih kolegija u postocima, prema područjima pedagoške kompetencije

Zaključno, analizom sadržaja (kolegija) utvrđeno je da se u sklopu programa za stjecanje pedagoških kompetencija pri svim fakultetima obuhvaćenim ovim istraživanjem kolegiji prema obveznosti mogu svrstati u dvije kategorije – obvezni ili izborni. Pritom izuzetak čini Filozofski fakultet u Zagrebu, gdje se osim obveznih i izbornih također izvode obvezni izborni kolegiji. Nadalje, karakterističnost svih programa jest da polaznici biraju izborne kolegije prema vlastitom interesu s liste izbornih kolegija. Jedini uvjet kojeg fakulteti postavljaju jest broj izbornih kolegija, odnosno norma ECTS bodova koju polaznici upisom izbornih kolegija ispunjavaju (30 ECTS bodova semestralno, odnosno 60 ECTS bodova u jednoj akademskoj godini). Većina kolegija koji se izvode u sklopu hrvatskih i slovenskih programa pedagoškog je sadržaja. Također, prevladavajuće je i veće nastavno opterećenje kolegija s pedagoškog područja u prikazanim programima obje zemlje, dok je analizom hrvatskih programa utvrđeno veće nastavno opterećenje obveznih nasuprot izbornim kolegijima. Nastavno opterećenje slovenskih programa nije moguće analizirati prema postavljenim kriterijima zbog različitosti u organizaciji i izvođenju. Ovdje također valja istaknuti različitost u organizaciji između tri prikazana programa za stjecanje pedagoških i andragoških kompetencija u Sloveniji, koja sugerira razlike u nastavnom planu i programu. Naime, pri Filozofskom fakultetu u Ljubljani i Filozofskom fakultetu u Mariboru kolegiji su razvrstani u module, dok se pri Pedagoškom fakultetu u Kopru kolegiji ne razvrstavaju modularno. Osim navedenog, pri Filozofskom fakultetu u Ljubljani se kolegiji razlikuju s obzirom na vrstu studija pedagoško-andragoške izobrazbe (jednoprjedmetni, dvoprjedmetni ili studij za obrazovanje odraslih), čime program za stjecanje pedagoško-andragoške izobrazbe pri ovom fakultetu čini iznimku.

7. Zaključak

S obzirom na zakonsku odredbu o nužnosti stjecanja pedagoških kompetencija prije zasnivanja radnog odnosa predmetnih učitelja u osnovnim i srednjim školama, aktualno je pitanje o usklađenosti programa cjeloživotnog obrazovanja za stjecanje pedagoških kompetencija koji se provode na raznim visokim učilištima diljem Republike Hrvatske i Slovenije, ali i drugim europskim zemljama. U prilog aktualnosti ove problematike može se pripisati tendencija uvođenja programa za stjecanje pedagoških kompetencija, kojim se nastoji ujednačiti programe pri visokim učilištima u Republici Hrvatskoj (*Nacrt Programa stjecanja pedagoških kompetencija za strukovne učitelje, suradnike u nastavi i mentore*, 2014). Njime se osim općih odrednica (podataka o području rada, trajanju programa, broju ECTS bodova koji se stječu po završetku programa, uvjeta upisa i ishoda učenja), također propisuje popis obaveznih i izbornih predmeta, te su priloženi izvedbeni programi za svaki od predmeta. Iako prijedlog za uvođenje ovog Programa još nije usvojen, vidljivo je kako postoji težnja za usklađivanjem tih programa na visokim učilištima. Uz prethodno istaknuti Program još uvijek se veže mnoštvo otvorenih pitanja. Okviri i smjernice za programe stjecanja pedagoških kompetencija kod visokih su učilišta prepoznati kao pozitivna tendencija, no pritom bi visoka učilišta trebala zadržati autonomnost pri izradi izvedbenih programa. Izradi okvira i smjernica za programe uvelike bi doprinijela standardizacija pedagoških kompetencija, odnosno izrada kompetencijskog profila učitelja, kojim bi se visoka učilišta potom mogla voditi pri detaljnijoj izradi programa za stjecanje pedagoških kompetencija (odabira sadržaja, kolegija, određivanja nastavnog opterećenja, obvezne i izborne literature, i ostalo).

Ovim se radom nastojalo ispitati postoji li, te ukoliko postoji, u kojoj mjeri međusobna usklađenost programa za stjecanje pedagoških kompetencija na određenim visokim učilištima na području Republike Hrvatske i Slovenije. Pritom su se analizirali ciljevi programa, ishodi učenja (kompetencije) te kolegiji pojedinih programa za stjecanje pedagoške kompetencije pri sljedećim visokim učilištima: Filozofskim fakultetima u Rijeci, Zagrebu, Osijeku i Splitu, Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, Pedagoškom fakultetu u Kopru te Filozofskim fakultetima u Ljubljani i Mariboru. Rezultati ovog istraživanja ukazuju na međusobnu sličnost u postavljenim ciljevima programa. Naime, svi programi kao cilj navode omogućavanje stjecanja pedagoških kompetencija potrebnih za kvalitetan rad učitelja. Programi visokih učilišta u Sloveniji osim navedenog navode i mogućnost stjecanja andragoških kompetencija potrebnih za rad u području obrazovanja odraslih osoba. Nadalje, analiza ishoda učenja ukazuje na zastupljenost područja kompetencija unutar pedagoških, čiji se razvoj pri pojedinom visokom učilištu najviše potiče.

Rezultati analize pokazuju kako se u programima za stjecanje pedagoških kompetencija koji se provode pri visokim učilištima u Republici Hrvatskoj najviše potiče razvoj kompetencija u području metodologije izgradnje kurikuluma te ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje. Suprotno navedenom, najmanje se potiče razvoj kompetencija u području odgojnog partnerstva s roditeljima.

Analiza sadržaja (kolegija) ukazuje na zastupljenost kolegija u pedagoškom području. Konkretno, pri Filozofskim fakultetima u Rijeci, Splitu i Mariboru te Učiteljskom fakultetu u Zagrebu i Pedagoškom fakultetu u Kopru najviše se izvode kolegiji čiji je sadržaj moguće svrstati u pedagoško područje. Pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu podjednaka je zastupljenost kolegija čiji je sadržaj povezan s pedagogijom te kolegija didaktičkog sadržaja, dok je u programu Filozofskog fakulteta u Ljubljani podjednaka zastupljenost kolegija s područja pedagogije i metodike. Pri Filozofskom fakultetu u Osijeku najviše se izvode kolegiji s područja psihologije. Analiza nastavnog opterećenja kolegija ukazuje na veće nastavno opterećenje kolegija pedagoškog sadržaja u programima obje zemlje.

Zaključno, valja istaknuti da je postavljeni cilj ostvaren. Ovo kraće empirijsko istraživanje ukazuje na međusobnu sličnost ispitanih odrednica programa za stjecanje pedagoških kompetencija u Republici Hrvatskoj i Sloveniji. U kontekstu ispitivanja sličnosti i razlika programa za stjecanje pedagoških kompetencija nužno je istaknuti da u Republici Hrvatskoj postoji aktualna tendencija uvođenja programa koji će potpuno ujednačiti sve odrednice. Iako je uvođenje okvira i smjernica za ove programe nužno i prijeko potrebno, visokim se učilištima treba omogućiti da provode vlastito osmišljene programe, koji će biti sukladni postavljenim okvirima. Provođenjem vlastito osmišljenih programa za stjecanje pedagoških kompetencija visoka učilišta zadržavaju dio svoje posebnosti i autonomnosti, a ujedno nude polaznicima stjecanje kompetencija koje su potrebne pri zasnivanju radnog odnosa predmetnog učitelja u osnovnim i srednjim školama.

Popis priloga

Tablica 1. Ishodi programa pri Filozofskom fakultetu u Rijeci

Tablica 2. Popis kolegija po semestru pri Filozofskom fakultetu u Rijeci

Tablica 3. Ishodi programa pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu

Tablica 4. Popis kolegija pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu

Tablica 5. Ishodi programa pri Filozofskom fakultetu u Osijeku

Tablica 6. Popis kolegija po semestru pri Filozofskom fakultetu u Osijeku

Tablica 7. Ishodi programa pri Filozofskom fakultetu u Splitu

Tablica 8. Popis kolegija po semestru pri Filozofskom fakultetu u Splitu

Tablica 9. Ishodi programa pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu

Tablica 10. Popis kolegija po semestru pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu

Tablica 11. Ishodi programa pri Pedagoškom fakultetu u Kopru

Tablica 12. Popis kolegija pri Pedagoškom fakultetu u Kopru

Tablica 13. Popis kolegija pri Filozofskom fakultetu u Ljubljani

Tablica 14. Popis kolegija pri Filozofskom fakultetu u Mariboru

Slika 1. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Filozofskom fakultetu u Rijeci

Slika 2. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu

Slika 3. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Filozofskom fakultetu u Osijeku

Slika 4. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Filozofskom fakultetu u Splitu

Slika 5. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Učiteljskom fakultetu u Zagrebu

Slika 6. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programima pri fakultetima diljem Republike Hrvatske (Filozofskim fakultetima u Rijeci, Zagrebu, Osijeku i Splitu te Učiteljskom fakultetu u Zagrebu)

Slika 7. Zastupljenost pojedinih kompetencija u programu pri Pedagoškom fakultetu u Kopru

Tablica 15. Skupni prikaz kolegija razvrstanih prema obvezatnosti, područjima pedagoške kompetencije te fakultetima pri kojima se izvode

Slika 8. Zastupljenost kolegija prema pojedinim područjima pedagoške kompetencije

Tablica 16. Zastupljenost kolegija prema pojedinim područjima pedagoške kompetencije izražena u postocima

Tablica 17. Prikaz nastavnog opterećenja obveznih i izbornih kolegija u postocima, prema područjima pedagoške kompetencije

Literatura

Centar za obrazovanje nastavnika Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. *Dopunska izobrazba*. Zagreb: FFZG. Pristupljeno 01.12.2014. na <http://czon.ffzg.hr/dppi/>

Đuranović, M., Klasnić, I., Lapat, G. (2013). Pedagoške kompetencije učitelja u primarnom obrazovanju. *Život i škola*. 29(1): 34-44.

Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku. Pododsjek za pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičku izobrazbu. *Elaborat o programu stručnog usavršavanja: Pedagoško-psihološko-didaktičko-metodička izobrazba* (2011). Osijek: FFOS. Pristupljeno 29.05.2015. na <http://www.ffos.unios.hr/pedagosko-psiholosko-didakticko-metodicku-izobrazba/elaborat>

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci. (2014). *Cjeloživotno obrazovanje: Dopunsko pedagoško-psihološko obrazovanje (DPPO)*. Rijeka: FFRI. Pristupljeno 14.05.2015. na http://www.ffri.uniri.hr/files/studijskiprogrami/DPPO_program_2014-2015.pdf

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu. (2010). *CIRCO: Pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičko obrazovanje*. Split: FFST. Pristupljeno 14.05.2015. na http://www.ffst.unist.hr/_download/repository/program.pdf

Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru. *Center za vseživljensko izobraževanje: Pedagoško-andragoško izobraževanje*. Maribor: Filozofska fakulteta. Pristupljeno: 01.12.2014. na <http://www.ff.uni-mb.si/>

Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru. *Seznam izbirnih predmetov za študijsko leto 2014/2015 – po študijskih programi in letnikih*. Maribor: Filozofska fakulteta. Pristupljeno: 11.07.2015. na <http://www.ff.um.si/dotAsset/50651.pdf>

Jurčić, M. (2012). *Pedagoške kompetencije suvremenog učitelja*. Zagreb: RECEDO d.o.o.

Kostović-Vranješ, V., Ljubetić, M. (2008). „Kritične točke“ pedagoške kompetencije učitelja. *Život i škola*. 20(2): 147-162.

Kostović-Vranješ, V., Ljubetić, M. (2008). Pedagoška (ne)kompetencija učitelj/ica za učiteljsku ulogu. *Odgojne znanosti*. 10(1): 209-230.

Mijatović, A. (2000). *Leksikon temeljnih pedagoških pojmova*. Zagreb: Edip.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. (2011). *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. Zagreb: MZOS. Pristupljeno: 20. lipnja 2015.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. (2014). *Nacrt prijedloga Programa stjecanja pedagoških kompetencija za strukovne učitelje, suradnike u nastavi i mentore*. Zagreb: MZOS. Pristupljeno: 27. siječnja 2015.

Munjiza, E., Lukaš, M. (2006). Pedagoško-psihološko osposobljavanje učitelja u visokoškolskim ustanovama. *Odgojne znanosti*. 8(2): 361-383.

Narodne novine. (2008). *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama*. Zagreb: Narodne novine d.d., 87/08, str. 1-35.

Strugar, V. (1993). *Biti učitelj*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. (2013). *Pedagoško-psihološko obrazovanje*. Zagreb: UFZG. Pristupljeno: 05.02.2015. na <http://www.ufzg.unizg.hr/>

Univerza na Primorskem: Pedagoška fakulteta. (2011). *Izobraževanje: Programi nadaljnje izobraževanja in usposabljanja*. Koper: Pedagoška fakulteta. Pristupljeno: 22.06.2015. na http://www.pef.upr.si/izobrazevanje/programi_nadaljnega_izobrazevanja_in_usposabljanja/izp/

Univerza v Ljubljani: Filozofska fakulteta. (2013). *Center za pedagoško izobraževanje: Pedagoško-andragoška izobrazba za strokovne delavce v osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Filozofska fakulteta. Pristupljeno: 01.12.2014. na <http://www.ff.uni-lj.si/>

Uradni list RS (2011). *Merila za akreditacijo študijskih programov za izobraževanje učiteljev*. Ljubljana: Uradni list RS, 95/10 i 17/11, str. 1-4.